

P R I N C I P I A
H E B R A I T A T I S
V E T E R I S T E S T A M E N T I
G R A M M A T I C A

BAUERI LEANDERIQUE OPUS
HEBRAEISCHE SCHULGRAMMATIK
MCMXXIV
HALAE VENEDORUM

S . D A N Ě K

RETEXUIT ET MANUSCRIPTUM
MCMXXXIII MULTIPLICAVIT MCMXXXIV
PRAGAE
ALTERA OPERIS PRAEDICTI
EDITIONE (MCMXXXIII) COMPARATA
PARTAM DENUO INCISUM

MCMXXXVI

s.1

Ú v o d .

Příslušnost a povaha hebrejštiny.

I.

Hebrejštiny patří mezi jazyky semitské, tvořící tyto tři skupiny:
východní, arkadskou s babylónštinou a assyrštinou;
západní s jzáp. větví kenaansko-amurrejskou, k níž náleží:
hebrejštiny včetně moabštiny a j.dialektů palest., foiničtina s potomní
svou odnoží, punštinou, šapunština klínopisu ras-šamraského, a
s mladší, száp. větví ahlamejsko-aramejskou;
jižní s arabštinou a aithiopštinou.

II.

Všem semitským jazykům je společno a příznačno, že základní význam sloví trvale na souhláskách „kořene“ – posléze skoro napořád otřech „radikálů“ – kdežto samohlásky význam ten pouze modifikují, jsouce i zvukově podřízeny souhláskám tvořeným vůbec nápadně hluboko v mluvidlech (mezi hrtanem a měkkým patrem ponejvíc).

s.2

HLÁSKOSLOVÍ

I. Nauka o prvcích (Elementárka).

III.

Předně a přesně jest v hebrejštině nutno rozlišovat i mezi hláskami na jedné a písmenami nebo značkami na druhé straně: u tvarosloví rozhodují určité hlásky, jež graficky mohou býti zachyceny namnoze několikerým způsobem, takže písmena nebo znaky nejsou hláskoslovně jednoznačné.¹

A. Fonetika.

1. Souhlásky.

IV.

Mechanicky vzato vznikají retence dotykem obou rtů (*b v m p*) nebo dolního rtu o horní zuby (*b̄ f=p̄*); zubnice a dásnice tvoří se opřením nebo dotykem špičky jazyka o horní (*t*) nebo dolní (*z s*) zuby, po případě o horní (*d n r*) nebo dolní (*š š*) dásně, podnebnice pak opřením hřbetu jazyka o přední, tvrdé patro, palatum (*g j k*) nebo zadní, měkké patro, velum (*ḡ k̄*).

Přechodní místo zaujímá bočnice *l* článkováním mezi okrajem jazyka a stoličkami. Podobně *m f a t i k y t s* článkované tak jako velární podnebnice *k* hřbetem jazyka a s oním úsilným stařením hlasivek, jímž jsou utvářeny *l a r y n g á l y* čili „hrdelnice“ (*' h ħ '*).

s.3

V.

Dynamické rozdělení souhlásek ukazuje *u e x p l o s i v (b g d k p t ; ' v t k)* na okamžikové prorážení mluvidet, *u f r i k a t i v (b̄ ḡ d̄ k̄ p̄ t̄ ; ' j h ħ a sykavky)* na jejich prodírání výdechovým proudem; ozvučnice, taktéž trvací, jsou provázeny resonancí dutiny ústní, zavřené *u n o s o v e k (m n)* docela, *u p r o p u s t e k* dílem (*l*) nebo jen přerušovaně (*r*)

VI.

Akusticky jsou explosivy a frikativy buď znělé (*b g d s* přísl. třelými a k tomu *z '*) nebo znělé (*n e z n ě l é ;* ozvučnice přirozeně jen znělé.

¹ obzvlášť ne geneticky ($\pi' < \quad ; \acute{a} < \quad$)
-a a
-at u
ale ani foneticky ($\psi = \acute{s}; a: \acute{a}$)

Přehled konsonantismu:

	explosivy		frikativy		propustky	nosovky
	neznělé	znělé	neznělé	znělé		
labialy	(v) p	b	f	β		m
dentaly	t ṭ	d	ʃ ṣ š ṣ	ʒ z	r	n
palatály	k	g	(j)			
velary	q̣		χ	g̃		
laterally					l	
laryngaly	ʾ		h ħ	ʿ		

s. 4

2. Samohlásky.

VII.

Vokalismus hebrejštiny se jeví mechanicky jakožto výsledek pořadí a kombinace tří základních barev vokálových

$$a > i > u$$

(z á k o n z v u k o v é p ř e v a h y).

Klesající zvuková plnost je v souladu s pořadím příslušných mluvidel v artikulaci semitské (II.) – hrtan, patro, rty.

Kombinační odstíny vokálové mají výslovnost o t e v ř e n o u : E O
nebo z a v ř e n o u : æ å e o

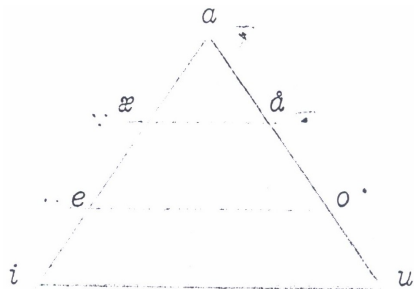

Schéma vokalismu Kautzsch '78 27 (Gesenius 22e) Ungnad '14 11

VIII. Dynamika samohlásek je zřetelná jen poměrným momentem jejich trvání, to jest jejich krátkostí nebo délkou.

Theoreticky jest předpokládati obě kvantity u všech vokálů, doposud však chybí nepochybné doklady pro ā ze školy tiberiadské (XVI.), pro ā zase z tradice babylonské.

IX.

Akusticky přecházejí samohlásky jednak v polohách (semivocales), konsonantisované totiž a i u

jindy pak vyprchá vají v p a h l á s k y , povšechně barvy ^e, vlivem laryngál však zabarvované v odstíny: ^a ^æ ^á

s. 5

B. Grafika

1. Souhlásky

X.

Hebrejské písemnosti doby p ř e d e x i l n í byly hotoveny písmem 'kenanským' obvyklým a obměňovaným jak u sousedních Foiničanů a Moabců tak i (száp.) Aramejců a jihoarabských Semitů vůbec.

Jeho původ bývá kladen mezi 17.-14.století, není však ještě zjištěn bezpečně Nejstarší památkou foinickou jest nápis reliefu na sarkofagu gebalského Aḥirama z 13.stol.a., jisraelskou pak 65 stěpin (ostrak) samařských z ca.850 a. perem popsaných.

XI.

S mezinárodní tehdy aramejštinou* přejímali p o e x i l n í Judejci patrně též onu a r a m e j s k o u úpravu tohoto písma, míněnou snad Ezra 4,7 ('*rāmīt*) jako písmo dokumentů a dochovanou papyry elefantinskými z 5.stol.a.

Krasopisnou obměnou té úpravy je písmo k v a d r á t n í (čtvercové – *k^etāb m^erubbā'*) potomních rukopisů starozákoných, jež bylo pak napodoběno i hebrejskými tisky.

s. 6

Písmena

řecká (chalkid.)		semitská (j.)záp.	aram. kvadrat	hebr. kursiv	přepis	jméno	číslice	
αλφα	A				'	' <i>ālæf</i>	1	skot
βῆτα	B				b	<i>bēt</i>	2	dům
γάμμα	Γ				g	<i>gīmæl</i>	3	velbloud
δέλτα	Δ				d	<i>dālæt</i>	4	dvěře
έψιλον	E				h	<i>hē</i>	5	okno?
φau	F				<i>u v</i>	<i>vāv</i>	6	hřeb
ζητα	I				z	<i>zajin</i>	7	zbraň?
ήτα	H				ḥ	<i>ḥēt</i>	8	plot??
θητα	Θ				t	<i>tēt</i>	9	závit?
ίωτα	I				<i>i j</i>	<i>jōd</i>	10	ruka
κάππα	K				k	<i>kaf</i>	20 500	dlaň
λάμβδα	Λ				l	<i>lāmed</i>	30	bodec?
μυ	M				m	<i>mēm</i>	40 600	voda
νυ	N				n	<i>nūn</i>	50 700	ryba

* Ve Starém zákoně je zastoupena oddíly De 2,4b-7,28 Ezra 4,8-6,18 7,12-26, větou Jrj 10,11 a pojmenováním v G 31,47.

ξυσίγμα	Ξ	Ⲫ	Ⲟ	Ⲟ	s	sāmæk	60	kůl?
ὁ μικρόν	Ο	Ⲑ	Ⲣ	Ⲣ	'	'ajin	70	oko
πι) πει	Π	Ⲕ	Ⲧ	Ⲧ	pf	pē	80 800	ústa
		Ⲙ	Ⲩ	Ⲩ	s	sādē	90 900	udice?
κόππα		Ⲡ	Ⲥ	Ⲥ	k	kōf	100	ouško?
ῥω	P	Ⲥ	ⲧ	ⲧ	r	rēš	200	hlava
σιγμα)σαν	Σ	Ⲙ	Ⲩ	Ⲩ	š	šīn	300	zub
ταυ	T	Ⲙ	ⲧ	ⲧ	t	tāv	400	značka

Značky

Hlásky	i	e	æ	ä a	ā â	o	u		
babyl.	ⲓ	ⲉ		ⲁ	ⲁ	ⲟ	ⲟ		ⲟ
Sou- palest.	ⲓ	ⲉ	ⲉ	ⲁ	ⲁ	ⲟ	ⲟ		ⲟ
stavy tiber.	ⲓ	ⲉ	ⲉ	ⲁ	ⲁ	ⲟ	ⲟ	ⲟ	ⲟ
	ⲓ	ⲉ	ⲉ	ⲁ	ⲁ	ⲟ	ⲟ	ⲟ	ⲟ
Polohláska				ⲁ					
ⲓⲛⲉⲛⲉ (zrychlení)			ⲉ	ⲁ	ⲁ				
Pahlásky			æ	a	ā				e
	skřípění	rozšíření	hrozen	otevření	sevření	celost	stažení	pískání	nicota

s.7
XII.

P í s a ř s k é p r a v i d l o .

Jednotlivá písmena jest začínati v levo nahoře a řádky psáti s prava do leva, tímž směrem pak čísti také stránky od konce svazku.

Polohu prvního sloupce starověkého svitku zaujímá poslední stránka potomního svazku.

Starší, monumentální, svisle zakončené tahy uchovala některá k o n c o v á písmena slov (litterae finales).

Ⲛ Ⲟ Ⲡ ⲡ Ⲣ ⲣ Ⲥ ⲥ Ⲧ ⲧ Ⲩ ⲩ Ⲫ ⲫ Ⲭ ⲭ Ⲯ ⲯ Ⲱ ⲱ Ⲳ ⲳ Ⲵ ⲵ Ⲷ ⲷ Ⲹ ⲹ Ⲻ ⲻ Ⲽ ⲽ Ⲿ ⲿ Ⲱ ⲱ Ⲳ ⲳ Ⲵ ⲵ Ⲷ ⲷ Ⲹ ⲹ Ⲻ ⲻ Ⲽ ⲽ Ⲿ ⲿ Ⲱ ⲱ Ⲳ ⲳ Ⲵ ⲵ Ⲷ ⲷ Ⲹ ⲹ Ⲻ ⲻ Ⲽ ⲽ Ⲿ ⲿ

(spojová)

Ⲛ Ⲟ Ⲡ ⲡ Ⲣ ⲣ Ⲥ ⲥ Ⲧ ⲧ Ⲩ ⲩ Ⲫ ⲫ Ⲭ ⲭ Ⲯ ⲯ Ⲱ ⲱ Ⲳ ⲳ Ⲵ ⲵ Ⲷ ⲷ Ⲹ ⲹ Ⲻ ⲻ Ⲽ ⲽ Ⲿ ⲿ

(koncová)

Slova dělí mezera v rozměru jednoho písmena a koncem řádku nesmějí býti načínána – malý zbytek řádku vyplní v případě potřeby písmeno r o z t a ž n é (litterae dilatabiles) – v tisku to bývají ⲓ ⲛ ⲉ ⲛ ⲉ ,

v rukopisech též ⲓ ⲛ ⲉ ⲛ ⲉ .

XIII.

Zatím, co as vlivem aramejštiny splynulo $s \cong s$ nejen foneticky, nýbrž i graficky, uchoval szák. text poslední stopu jejich odlišené výslovnosti, podržuje pro s písmeno zvané $\text{Sān } \text{š}$

Arci nebylo pak zase a není dodnes rozlišení mezi $s : š$ v oficiálních rukopisech Zákona – teprve v ranném středověku (6.stol.p.) byly zavedeny drobné diakritické litery

š i

v rukopisech východních a na západě body
původně uvnitř, potom nad levým (Sin) $\text{š } \text{š}$
nebo pravým (Šin) ramenem písmene $\text{Sān } s \text{ } š$

s. 8

2. Samohlásky.

XIV.

Ve shodě s obecným znakem semitismu (II.) byla hebrejštiny psána jen literami souhlásek bez označení samohlásek, a to po celou dobu szák. až i dodnes v oficiálních exemplářích Zákona.

XV.

Konsonatní text szákoní má ovšem namnoze p r a v o p i s z doby, kdy byly ještě vyslovovány chabé laryngaly 'h jakož i polohlásky v j , tedy pravopis e t y m o l o g i c k ý (historický).

Proto v dalším stadiu hodily se orthografické tyto zbytky za n á v ě s t i samohlásek, potom však byly i jinam teprve vpisovány čím dále tím častěji jakožto samohláskové náhražky čili p o d k l a d y (*'immōt ha-ḳ'erṭ'ā*, matres lectionis).

XVI.

Když hebrejštiny ustoupila ve všedním životě aramejštině, a do posvátných nyní textu starozák. nesměly už býti vpisovány další vokálové podklady, bylo nutno zajistiti srozumitelnost a jednoznačnost starozákoních textů jinak.

Podle vzoru arabského a syrského byly tedy mezi 6. až 8.stol.p vybudovány zvláštní značkové soustavy pro samohlásky a pahlásky, jež se zovou punktace (*nikḳūd*), protože v nich převládají tečky (*n^eḳuddōt* = puncta – původně jen „extraordinaria“: XXII).

Z těchto soustav ovládla posléze nad staršími soustavami palestinskými a nad východní, babylonskou, veskrze soustava t i b e r i a d s k á , v tamní škole (synagoze) vypěstěná.

s.9

XVII.

Vokálové z n a č k y tiberiádské soustavy, jak ukazují jejich jména, jsou určeny j e n o m p r o k v a l i t u , to jest barvu samohlásek, nikoli pro jejich kvantitu (VIII).

Ostatně v soustavách babylonské a palestinských nebylo ani označení kvality vyvinuto úplně: jedinou značku (*ā*) mají onde *a* *æ*, zde pak (v 1. a 2.soustavě) *æ* *e*.

XVIII.

Značkou p a h l á s k y jest Š'va שְׁׁ, řečené m o b i l e (*š'vâ' nâ'* nebo *nâd*) jakožto h l a s n é .

Z b a r v e n í pahlásky (IX) naznačuje H a t e f (*ḥâtef* = zrychlení) připojením značky žádaného odstínu n a l e v o od Š'va, takže vzniká Hatef patah, Hatef s'gol, Hatef kames.

□ □ □

XIX.

Mimo to se užívá Š'va jakožto q u i e s c e n s (*nâḥ*) tedy jakožto n e h l a s n é označení n e h l á s k y uprostřed slova; v dosloví se objevuje – z důvodů posud nezjištěných – jen u koncového *k* nemá-li míti vokálu: ק

XX.

Při punktaci (XVI) střetly se někde vokálové značky s návěstmi nebo s podklady samohlásek, takže jest rozlišovati mezi p r o s t ý m i, to jest pouhými značkami vokálů a značkami s e s t a v e n ý m i to jest kombinovanými s písmeny, ponejvíce ש ו י řidčeji ש א ה

Starší terminologie mluví u prostých značek o scriptio defectiva, u sestavených pak o scriptio plena.

s.10

XXI.

Všecky značky vokálové, pahláskové i nehláskové jest nyní psáti p o d písmena souhlásek, za nimiž znějí příslušné hlásky, a to pod svislicí písmen י ו ז ר ג u ostatních pod s t ř e d e m písmene, k Šurek arcí v levo od středu: ו .

Jen H o l e m se píše n a d p o č á t k e m příslušného písmene (XII), ale n a d nejbližším r a m e n e m n á s l e d u j í c í h o Sān a Vav, u Alef jen tehdy, nemá-li vokálu.

עשה : משה לר : לא ראש : ראוי

Značka předrážkové polohlásky *q* vzniklé před laryngalami (krom א) po dlouhých samohláskách (krom *ā*) je psána jakožto Patah f u r t i v u m pod laryngalou p ř e d kterou zní: רוח se čte *rūaḥ*, משיח se čte *māšīaḥ* cf μεσσιας

XXII.

Tam, kde (masoretská) punktace dává slovo nečitelné anebo tvar nemožný, chce naznačiti, že má s podanými samohláskami býti č t e n o (קר' K're) j i n é slovo než je p s á n o (כת' K'tib).

Příslušné souhlásky byly poznamenány na okraji – v našich odecích obyčejně pod čarou – anebo nutno si je doplniti jako všeobecně známe. *Takovému slovu se říká K're perpetum.*

רוּשָׁלַם	čti	<i>j^erūšālam</i>	za napsané	<i>j^erūšālem</i>
יְהוָה	čti	<i>^adōnāj</i>	za napsané	<i>jahvæ? jāvā</i>
יְהוָה	čti	<i>^wtōhīm</i>		
לִיְהוָה	čti	<i>la'dōnāj</i>	za napsané	<i>l^ej' atp</i> cf 54.a-g
לִיְהוָה	čti	<i>le'tōhīm</i>		

Zdánlivým přebytkem punktace nebo akcentuace (XXVIIIs) jsou t.ř. puncta extraordinaria nad jednotlivými písmeny (G 16,5 18,9...Ar 9,10...) i nad celými slovy (G 33,4 a j.)

s.11

II. Nauka o sestavách. (K o m b i n a t o r i k a)

XXIII.

S l a b i k a jest v hebrejštině sestavou nejméně jedné souhlásky nebo polohlásky s vokálem.

Pouhá samohláska nebo souhláska nebo polohláska netvoří nikdy samostatně slabiky – nanejvýš jen fonetická výjimka spojkového ׀ tedy ū (et, και) je zdánlivá, protože vzniklo z vi- (55) > ʔu > ūu > ū

Při sestavě XY je slabika o t e v ř e n á , a její vokál jest v r c h o l e m slabiky; při sestavě XYZ je slabika z a v ř e n á , a její vokál jest k r y t .

Každé hebrejské n á z v u č í jest k o n s o n a n t n í a j e d n o d u c h é jako každé kryté d o z v u č í .

Neobstojí tedy nikdy vedle sebe dva vokály (hiatus), stejně však nemůže slabika začínati nebo končiti dvěma souhláskami – dvojkonsonancií.

XXIV.

D a g e š l e n e – bod uprostřed písmene ׀ – označuje explosivní výslovnost souhlásek ם ן כ ף ן hned po jiné souhlásce (litterae *b^egāḏ k^efāṭ*).

Naproti tomu stejně značené Dageš f o r t e oznamuje zstřední (geminaci) souhlásky následujícího po plném vokálu.

מִדְּבַר *miḏbār* : *m^eḏabber* מְדַבֵּר
מִדְּבַר *miḏd^ebār* : *'al d^ebār* עַל דְּבַר

XXV.

ה na konci slova je skoro napořád nyní jakožto podklad (XV.) nehlasné (quiescens). Jest-li však ještě konsonantní a má se tedy čísti, opatří se uprostřed bodem zvaným Mappik (*mappīq*).

מַלְכָּה *malkā* : *malkāh* (Još.6,2) מַלְכָּה

א ו י v dosloví (i dozvučí) se musí čísti po různorodém vokálu (Av Iv Aj Uj):

נֹשֵׂא וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן
naproti: וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן וְשׂוֹנֵן

s.12

III. Nauka o soustavách. (S y s t e m a t i k a)

XXVI.

Sestavy organisuje m l u v n i c k ý důraz v soustavy slovní a dále větní.

Nositelem h l a v n í h o d ů r a z u s l o v n í h o jest nyní po pravidle ultima.

Důraz na paenultimě se objevuje nejčastěji v oněch tvarech, jejichž zavřená ultima vznikla teprve vkladným vokálem (Segolata 36,45.)

מֶלֶךְ *mélæk* < málk נֶעַר *ná'ar* < ná'r
וַיֵּאמֶר *va-jōmæ'r* : *jō'már* יֵאמֶר

Každý předcházející důraz u téže soustavy jest rozlišovati jakožto v e d l e j š í v ů b e c .

Soustavy logicky nesamostatné pak naproti tomu mají důraz jen o s l a b e n ý .

Důraz moduluje samohlásky přímo i předem a mimo to modifikuje sousední slabiky tak, že vrchol krátké po důraze h l a v n í m (místy prvotním) nadobro vypadl (e l i s e), ale mimo něj toliko vyprchal (r e d u k c e) tak jako po důraze v e d l e j š í m , kdežto při o s l a b e n é m (dílem i před ním) zapadl (d e t r a k c e) až do přesunu či změny důrazu.

XXVII.

Posledním členu skupiny soustav slovních syntakticky sounáležitých (už i vazby nejen věty) dostalo se důrazu silnějšího než předcházejícím. Tento v ě t n í d ů r a z jest ještě zesílen před pomlčkami na konci a v uprostřed souvětí: poslední slovo se tam objevuje tudíž velmi často v jinakém a to plnějším tvaru než jinde ve větě. Říkáme, že takové slovo se ocitá v p a u s e , ostatní slova pak že jsou v k o n t e x t u , a mluvíme o tvarech pausových a kontextových.

s. 13

XXVIII.

Masoretáři obvykle označili zvláštními značkami – p ř í z v u k y , accentus, ם ם ם ם - jak hlavní, tak i vedlejší důraz.

Z hlavní přízvuků – d ě l i č i , distinctivi – jsou nejdůležitější:

sillūq = přestání

□□□

u hlavní důrazové slabiky posledního slova každého verše, vždy provázený značkou pro „konec verše“

sōf pāsūq

:□□□

'atnāḥ = odpočinutí

□□□

u hlavní důrazové slabiky posledního slova prvního půlverší

zākef (*kātōn*) = vzpřímený

□□□

tikhā = plochá dlaň

□□□

r^ebīqā' = čtverhranný ?

□□³□

paštā = rozestření

“□□□

XXIX.

Vedlejší důraz má někdy značku

mātaḡ = uzda,

□□†□

častěji však příslušný přízvuk – tu slouží p o j i č i , conjunctivi, z nichž nejčastěji

mē^er^ekā = prodloužení

□□TM□

mūnāḥ = spočínutí

□□□

m^ehuppāk = obrácený (t.j. *mūnāḥ*)

□□□

XXX.

Dvě nebo více slov syntakticky úzce sounáležitých spojuje nahoře vodorovná linie *maḡkef* = spojnice

□□□~□□□

a to tak těsně, že první – až předposlední – slovo ztrácí svůj slovní důraz.

Eo 40, 9 .. a všech (věcí), kteréž v něm (jsou)

וְאֵת-כָּל-אֲשֶׁר-בּוֹ

B'6,12

11.

[a]	xyp > xyf		etc בנרכפת	
	-xy py- > fy-		jen v kontextu עץ פרי Ps 148,9 : : G 1,29 אשר-בו פרי-עץ	
	xyqypy >	xyqfÿ	po detrakci	
		xýqpy	po elisi לשפך סללה Jhe 21,27 : : 17,17 var. בשפך סללה	
[b]	xy' > xÿ		ra's > rās > rōš ראש kissy' > kissæ כסא	
[c]	xynq- > xyqq-		נפתח Jhe 24,27 : Jj 5,27 יפתח	
[d]	vy- > jy-		ינלד : ינלד	
[e]	xyqq > xyq		עזי : עז	
[f]	xyqq ^e zy > xyqzy		ניאמר : ניהי	
[g]	xyrryqy >	xyryqy	mihhar > מהר	
		xÿryqy	mi''in > מאן	
[h]	xâjq > xajiq		'ajn > עין	
	xâj > xā		śadaj > שדה (zákon Barthův)	
	xâj- >	xāqā [α]	śadajikā Γ'2,26 > שדיך	
			śadajinū Mk 2,4 > שדינו	
	xàj > xē		עין- שדי	
[i]	xâjq > xāvæq		tavk >	תנך
	xāv > xō			תוד-
[j]	xaq > xiq		נחמל : נשמר	
[k]	xaqý > xāqý		חלקות Ps 73,18 : De 11,32 חלקות	
[l]	xíqzy	> xaq	zakín > זקן :	זקנת (zákon Philippiho)
	xìq			זקן-
[m]	xir	> -æ- cf [j]	נחסר	
	rix		חגיון : חגיון	
[n-s]	xiqý >	xeqy	šimikā : שמך	זקנים [p] שמות [q]
		x ^e qy		שמי [s]
			[n] ישב :	ישבה [r]
[t]	xiq > xæq		בנד : בן- : בן	
[u]	xæqzýq > xaqzyqý		נחדל : נחדלו	
[v]	xúq > xoq		אדום : אדמי	
[w]	xuq > xāq		חמשי- : חמש	
			שרשו : שרשו	
			עזי Eo 15,2 : Ps 28,7 עזי	
[x]	xuqý >	xuqqy	עמקה (: עמק)	
		x ^e qy	שמר < šumur > שמרה	
[y]	xyqý > xyqqy		opp. [k][p-q]	
[z]	xýqzyý > xyq ^e zy		שמעו Š 2,20 : 17 שמעו	
	xyqy > x ^e qy		נהר : נהר-	

[a´]	xyqyzý > x [°] qyzy (XXVI)	צָדָקָה בְּרָכָה
[b´]	xyqyzý > xyqzý (XXVI)	צָדָקָתִי בְּרָכָתִי : מַלְכָּה
[c´]	xyr > xar (r = h ḥ ´)	מִזְבֵּחַ < mizbiḥ > מִזְבֵּחַ
	xȳr > xȳqr (y excepto ǎ)	גְּבִיחָה : גְּבִיחָה : גְּבִיחָה
[d´]	r [°] > r ^o	גְּדִי : חֲצִי (: חֲצִי)
[e´]	xyrqy > xyr ^o qy	יְמֵלֶךְ : יְעָבֵד
[f´]	xyr ^o q [°] zy > xyryqzy	יְמֵלְכוּ : יְעָבְדוּ

(^o quidvis hatef)

Přehled vokalizmu.

	<i>i</i>	<i>e</i>	<i>æ</i>	<i>a</i>	<i>ǎ</i>	<i>o</i>	<i>u</i>	
ztenčení (a)	ǎ		ĩ		ũ			zvýšení
přehláska				i/ù				
zšíření		í		á		ú		(manet a)
sklesnutí					â			
zšíření (i)		(ixý)			axý			
assimilace [a] dissimilace			á/é~ ~æ/ǎ			ā.		zkalení
smětnání [β]	i-u			a-i/u				
splynutí [γ]	i-i			a=a			u=u	
stažení [δ]	i+i	a+i			a+a	a+u	u+u	
zúžení	<i>ĩ < ē</i>		<i>æ</i>		<i>ā</i>	<i>ō > ū</i>		

Modulační pořadí:

í ú â axý (ixý) a+i a+u ǎ ũ ĩ ù
 ý – slovní důraz prostý (hlavní nebo vedlejší)
 ŷ - " " plný (spolu větní)
 ÿ - " " oslabený

s.16

KMENOSLOVÍ

Přehled kmenů: 1.pouhé, 2. vnitř, 3.zevně vzrostlé

Funkce: A. hláskoslovná (psychologická)
 B. tvaroslovná (morfologická)
 C. větoslovná (logická)

Schema	A.	B.	C.	Vzor
kytl	<u>segolata</u> (XXVI)		nom.(adj.)actionis	קָצַר <i>krátkost</i>
kytyl			<u>nomen</u> (adj.) <u>agentis</u>	קָצַר <i>krátil (se)</i>
ktyl<	(kytl)	<u>imperativ</u> I.	<u>nom.actionis</u>	דָּבַשׁ <i>med</i>
	(kytyl)			קָצַר <i>žni, žnout</i>
kytyl	intentiv	particip	I.nom.agentis	קָצַר <i>žnec</i>

kytyl	y =	ā		inf.indecl.I.	קָצוּר <i>žnuti</i>
- prosthetikon		ī 1. sing.		nom.actionis	קָצוּרֵי אֶבְרָאָה <i>kol ha'evry</i>
h-		ū (VI. VII.)		particip pass. I	קָצוּרֵי קָצוּר <i>kpóseu'ina</i>
kyttyl		intensiv (III.IV.V.)	3.m.	nom. opificum descriptiva	אֶבְרָאָה רֹאשׁוֹן <i>rolnik stáv(á)</i>
kytlyl	m-	iterativ particip	III.-VII.	(deverbativ)	אֶבְרָאָה מְשַׁלֵּחַ <i>myslly</i>
kytyltyl		(durativ)	1. plur.	reflexiv (II.)	קָצוּרֵי קָצוּרֵי <i>(dα)lěrmávý</i>
kytkyt(yl)		(frekventativ)	2. 3.f.	media (V.)	קָצוּרֵי קָצוּרֵי <i>u'česb</i>

praeformativny

afformativny

-(y)j >	- ē	constr.pl.	kolektiv	לֵוִי בְנֵי לֵוִי <i>levijovci</i>
	- ī		patronymika, gentilicia	מִצְרַיִם <i>Égypt'an</i>
-m „mimace“ kolektivny		plural m. dual	adverbial?	אֱמֶנֶם <i>věru</i>
			n.localia	מִצְרַיִם <i>Égypt</i>
			deminutiv denominativ deverbativ	אִשׁוּן <i>zřitelnice</i>
-(y)n >	-ōn			שְׁלֹחַן <i>stůl</i>
	-ān			
-(y)t >	-(a)t	sing.f.	„n. unitatis“ (אֵינִי)	לֹד' <i>lod'(stvo)</i>
	-ōt	plur.f.		לֹד' <i>lodě</i>

s. 17

TVAROSLOVÍ. Pronomen personale.

12.

Pronomen s e p a r a t u m :

אֲנִי	אָנִי	1. s.	'ānōkī	'ānōkī !
אַתָּה	אַתָּה	2. m.	'anī	ānī !
אָתָּה	אַתָּה	f.	'attā	'āttā !
		f.	'āttē	'āttē !
הוא		3. m.		hū'
היא		f.		hī'
אֲנִי וְאַתָּה	אֲנִי וְאַתָּה	1. p.	'ānāḥnū	'ānāḥnū !
אֲנִי וְאַתָּה	אֲנִי וְאַתָּה		nāḥnū	nāḥnū !

אתם		2.m.	'attæm
אתן	אתנה	f.	'attên(â)
הם	המה	3.m.	hêm(mâ)
	הנה	f.	hênnâ

13.

a. Pronomen s u f f i x u m (zápona) záleží v prvku náměstky, jež připojujeme i graficky k nomen anebo k verbum. Slouží pak

α) u nomen jako suffix p o s s e s s i v n í = můj, tvůj, atd

β) u verbum jako suffix o b j e k t n í = mne, tebe, atd

Tytéž prvky přičiňujeme také k některým částicím – zvláště sponám (53).

Tvary takto vzniklé slují suffixaly u nomen i u verbum, obecně pak pronominaly.

s.18

c.e. Possessivy přistupují u nomen k tvaru kmenovému podle obecného vzorce

x z z – í – w y

při čemž xyz značí kmen, wy suffix, -i- pak jest spojný vokál (svarabhakti).

שירי	1.s.	šīr-í-ja >	šīrī [ð] = můj zpěv atd	פִּי
שירך	2.m.	-kā >	šīrēkā [z]	פִּיךָ
שירך:			šīrækā ! [α]	
שירך	f.	-ki >	šīrēk	פִּיךָ
שירו	3.m.	-hū >	šīrō [ð]	פִּיהוּ
שירה	f.	-hā >	šīrāh [c']	פִּיהָ
שירנו	1.p.	šīr-í-nū >	šīrēnū	פִּינוּ
שירכם	2.m.	-kým	šīr ^e kæm	פִּיכֶם
שירכן	f.	-kýn	šīr ^e kæñ	
שירם	3.m.	-hým	šīrām	פִּיהֶם
שירן	f.	-hýn	šīrāñ	

g.h. Kmenový tvar duálu a plurálu jest

x y z á j – w y

שירי	1. s.	šīrāj-i-ja >	šīrāj [e]	mé zpěvy atd
שירי:			šīrāj !	
שיריך	2. m.	-kā >	šīrāċkā [α]	
שיריך:				
שיריך:	f.	-ki >	šīrājik šīrājik !	[h]
שיריך	3. m.	-hū >	šīrāv [c'δ]	
שיריך	f.	-hā >	šīrāċhā [α]	
שיריך	1. p.	-nū >	šīrēnū [δ]	atd:
	שיריך	שיריך	שיריך	שיריך

s.19 <dgi>

Plnější tvary suffixů 3. plur. obou rodů uchovala místy zvláště poesie v modifikacích

α) – í – hymȳ > - áhymȳ > -ā̄mō

הלל במו Ar.18.17 = Ps 17,10

פיהם Ps 22,14 = ut supra

אלהיהם Dn 12,2 = ib.32,37

β) – í – hynā > -áhynā > -ā̄nā

בוץ Jhe 42,12 = Jrj 8,7

כלהנה G 42,36 = Γ' 7,37

לברדה G 21,28 = ib.29

i. Suffixa –kæm -kæn -hæm -hæn slují těžká, udržující svůj slovní důraz, poněvadž nejdéle zůstala dvouslabičná. Ostatní jakožto lehká předávají důraz suffixálnímu celku.

Jen kontextový singular suffixalu 2.m.s. (-kā) má druhotný důraz po vedlejším.

d. Některá primitiva, zvláště příbuzenské názvy se objevují před suffixy v původním kmenovém tvaru:

'abī > 'ābī̄ = otec

אב

'abi-kā > 'ābī̄kā = tvůj otec

אבך

atd a stejně (51)

'āḥ = bratr

אח

ḥām = tchán

אח

Pronomen demonstrativum.

14.

a. u k a z o v a c í = tento atd

זה m. zā [h]

s.

אלה c.p. 'ellā

זאת f. zō't [b]

c. o d k a z o v a c í = onen atd

הוא m. *hū'*

הם | הנה m. *hēm (mā)*

a.

היא f. *hī'*

p.

הנה f. *hēnnā*

d. u r ě o v a c í = ten atd, to jest č l e n , který přistupuje i k náměstkám ukazovacím a odkazovacím, je-li příslušné nomen determinováno.

s.20

15.

Nomen je determinováno buď samo sebou (proprium) anebo vazbou s dalším nomen (adnominal), jindy zase s pronomem (pronominal čili suffixal) a konečně předznamenáním členu (designace).

a. Normální tvar členu je proklitikon *ha-* se zostřením následující souhlásky.

היום hajjōm ≅ haj-jōm ≅ *ha-jōm* = ten den, toho dne, dnes

הגוי הגדול הזה Dn 4,6 : 7 מִיְגוּי גָדוֹל

אלה הדברים 1,1 : 4,30 הדברים האלה

b. U laryngal a ר odpadá zostření a při tom vokál členu dlouží se náhradou začasté

(před א ר vždycky) *ha-* > *hā-* 'ה

nebo se dissimiluje *ha-* > *hæ-* 'ה

הער ha'ār > *hā'ār* [g] : ha'ārīm > *hæ'ārīm* [α] הערים

j. ה členu bylo elidováno za proklitiky 'ב 'כ 'ל a zbývající vokály směstnány dle zákona převahy (VII)

ביום bi-jōm > *b^ejōm* [n] : bi-ha-jōm > *ba-jōm* ביום [β] (54a)

Pronomen relativum.

16.

b. Porůznu se vyskytuje v akkadském tvaru 𒊩𒌆 *ša-*, někdy modulovaném na *šæ-* 𒊩𒌆 ale vždy s následujícím zostřením.

a. Nejčastěji však je nahradila (též moabská) n o t a r e l a t i o n i s 'ašru (*místo*) > 'ašær 𒊩𒌆𒊩𒌆 za něž vokalisace babylonská čte as také ono'š

c. I člen funguje někdy jako relativum, zvláště u jmen slovesných (particip):

הבן הנולד-ליו syn narozený jemu;

syn, který se mu narodil

Pronomen interrogativum.

17.

a.b. Ve Starém zákoně ponejvíce už osobným (kdo?) jest zájmeno *mī* מי a za věčné (co?) užito pak *mā* מה

c. V kontextu (i mimo laryngaly) moduluje se někdy (po případě jen s virtuálním zostřením

$m\tilde{a}$ >	$m\tilde{a}$	מָה	< מַ(ה)
	$ma-$	מַ(ה)	

s.21

Pronomen indefinitum.

18.

- b. איש $'i\check{s}$ = osoba, někdo
דָּבָר $d\check{a}b\check{a}r$ = věc, něco
- d. kullu > $k\acute{o}l$ [e,v] > $k\check{a}l$ כָּל | כָּל | כָּלֹם
= celý atd, všechen atd u nomen determinovaného
= každý atd, všeliký atd s indeterminovaným
כָּל-הַיּוֹם celý den
כָּל-הַיָּמִים celý rok, všechen čas
כָּל-יּוֹם každý den, (accus. :) všelikého času

Particulae.

53.

- b.-e. Tázací d ů r a z k a $h^a' = -li$ ה'
je proklitikon prvního slova tázací věty a často se druží k spojce 'im
v otázkách rozlučovacích (-ne...an), ה...אם
slučuje se v náповědných s ní (nonne...) אם
anebo s objektivní záporkou $l\bar{o}'$ (quidem) הלא

Hláskoslovné vzorce:

h^axy'	${}^s haxxe' ? >$	$haxe'$
${}^h h\check{a}r\check{a}'$		

f. – h. S p o n y obměňují pojem b y t í v jeho různých stupních a způsobech.

U podmětů nominálních vystupují ve stavu vázaném (37j), u pronominálních s jejich suffixovými tvary.

$'ajj\bar{e}$	< $'ajj(yn)'$	> $'"e$	kde jest	אֵי אֵי הָ אֵי הָ אֵי הָ	†
$'ajin$	< $'ajn(yn)'$	> $'"en$	neexistuje	אֵין אֵין: אֵין אֵין אֵין אֵינךְ אֵיננו אֵינְהָ אֵינְנוּ אֵינָם	
$d\acute{a}j$	< $dajj(yn)'$	> $d"e$	dost jest	הֵי הֵי הֵי : הֵיךְ הֵיךְ	†
$hinn\acute{e}$	< $hinn(yn)'$		tu jest	הֵנָּה הֵנָּה הֵנָּה הֵנָּה הֵיךְ הֵיךְ הֵנָּה הֵנָּה הֵנָּה	
$j\acute{e}\check{s}$	< $ji\check{s}$	> $j\check{a}\check{s}$	existuje	יֵשׁ יֵשׁ יֵשׁ יֵשׁוּ יֵשׁוּכֶם יֵשׁכֶם	†
$'\bar{o}d$	> $'\bar{o}d(\check{a}n)'$		ještě jest	עוֹד עוֹדֵי עוֹדֵי עוֹדְנָה עוֹדְנָה עוֹדְנָם	

(† avisuje tu a jinde všechny tvary z tiber. podání ³ etc před tvarem τρις κτλ, * ουποτε λεγομενον)

s.22

Praepositiones.

54.

a.-g. Jednoplísmenné

ב' *b'* = *in, ev, v*

ל' *l'* = *in, εις, k*

item spojka

כ' *k'* = *ut, ώς, jako (55)*

bixy > b^exy

ביום

bix^e : bij^ex' > bīx'

במגדו | ביהודה

bir^o > bor^o

בעבר באני באמר | לאמר

biha- viz 15.j

byxýz > bāxýz

בזה לתת

a odtud pronominaly

b^ekā : *bāk!* (2.m.s! ≅ f.)

bānū bāx'

בנו בכם וג'

bymā > *bammā'* : *bammā'* 'y (náslóvné) e.g. G 15,6

במה אדע

lymā > *lāmmā'* : *lāmā'* 'y/hy/'y (item) ib.12,19

למה אמרת

i.-m. Dvojpísmenné:

תא = nota a c c u s a t i v i determinati !

'ájat > 'ájt > 'et

את

'ajat > 'a'at > 'æt [t]

את-

'ajat' > 'āt' > 'ōt'

אות

u pronominalũ 'ōt^ekā : 'ōtāk (2.m.s! ≅ f.) etc

jako u ב' ale 'ætkæm a 'æthæm (vedle 'ōtām)

אותי אותך אותך אותנו אתכם וג' אותם וג'

תא = cum, συσ, s

'itt' > 'et [e] > 'æt [m]

אתך אתנו אתכם אתם

אתי

את-

את

מן = ex (de), z (od)

min(ha-)xy > mixxy > mery

מן-הארץ מכל מארץ

min (± min ma ± in) ' > *mimmænnī* etc, *mimm^ekā*, *mikkæm* etc

u pronominalũ

מני ממני ממך ממך ממך ממך ממך

עא = apud, μετα (τινος, τινι), při

u pronominalũ

עמי עמך עמך עמנו עמהם עמם

alternativní pronominal 1.s.

עמדי

s.23

h. Trojplísmenné: 'ל"

לא = ad, επι, na

'^alē^t

< 'ilaj > 'eláj'

אלי אל אלי- אלי אליך אליו וג'

'æl(-)

עד = <i>usque ad, až k</i> 'ad(-) < 'adaj > 'ádáj'	עדי עד- עדניו עדיתם
על = <i>nad</i> 'al(-) < 'alaj > 'áláj'	עלי על- עליה עליהם עלימו
n.-p. s affirmativem	
אחר = <i>za</i> 'aḥar+aj > 'aḥ ^a raj'	אחרי אחרי אחריי אחרינו ונ
בין = <i>mezi</i> u singularũ <i>bēn'</i> u pluralũ <i>bēnaj'</i> a <i>bēnōtaj'</i>	בינותינו בינינו וביןך: G 26,28
סביב = <i>kolem</i> <i>s^ebībaj'</i> vedle <i>s^ebībōtaj'</i>	סביביו סביבותיך סביבותם ³
תחת = <i>pod</i> taḥtaj'	תחתית תחתית תחתית ⁵
q. Složené: <i>me'et</i> < min+'itt' = d'avec	מאת
<i>lifnē</i> < li+panaj' = en face	לפני
<i>b^etōk</i> < bi+tavk = à mi-(côte)	בתוך

s.24

Coniunctiones.

55.

a.-e. ו copulativu, coniunctivum^o = και etc
vi- > v^e atd jako ב (54) až na to, že se nesmětnává se členem

והיום | ביום

a před pahláskou nebo před retnicí se modifikuje

vixe > ũx^e (XXIII) α ' 5, 32 וזרחה

vib' > ũb' 29 ובני...ומשה

u sounáležitých dvojic pak se moduluje

vy- > vā- שמים נאמן | תהו נבהו | דור נדור

ו permutativum praefixalu (20.f)

va-xyz se zostřením atp násloví

נתאמר נאמר

f.-j. כ srovnávací = jako, jak(mile)

ki- > k^e etc ut ב (54)

vedlejší tvar ki-mā > k^emō

u pronominalũ ki(±mā±in)' > kāmōnī, kāmōkā etc

2.3.ú též kākæm; kāhem כמורהו כמונו ככם כמוכם כהם

k. Složené spojky

nejčastěji vytváří nota relationis באשר | וען אשר

^o a tak i permutativum affixalu (20j,l)

Nomina primitiva.

51.

		kmen	(cs)	suffixál	plurál
אב	<i>otec</i>	'abī	'abī	'ābī etc	'ābōt (13.d)
אח	<i>bratr</i>	'aḥī	'āḥī	'āḥī	'aḥīm [g]
אחות	<i>sestra</i>	'aḥajat	'aḥōt	'aḥōt' s/p 'aḥjōt' p	*
איש	<i>osoba</i>				'anāšīm
אשה	<i>žena</i>		'èšæt	'išī	nāšīm
אמה	<i>rabyně</i>	'am(ah)at		'amātī	'amāhōt
בית	<i>dům</i>		bēt	bētī	bātīm ביתים
בן	<i>syn</i>	bin	bæn	b ^e nī	bānīm
בת	<i>dcera</i>	bint	bāt	bittī	bānōt
יום	<i>den</i>	javm			jāmīm
ים	<i>moře</i>	jamm	jām jam-	jammāḥ †	jammīm
כלי	<i>nářadí</i>	kilj	k ^e lē	kælj ^e kā kelaj	kelīm
מים	<i>voda</i>	maj	mē mēmē	mēmaj	-
עיר	<i>tvrz</i>	'ijr			'ārīm
פה	<i>ústa</i>	paj	pī	pī	¹ pējōt ¹ pīm ¹ pijjōt ² pīfijjōt
ראש	<i>hlava</i>	ra's			rā'sīm ראשים
שמים	<i>nebe</i>		š ^e mē	šāmæ'kā	-

s.27

Nomina appellativa.

37.

j.-n. Jmenné s t a v y jsou v hebrejštině dva. V samostatném postavení (status absolutus) má nomen plný gramatický důraz slovní i větní, kdežto v postavení vázaném (status constructus) jeho slovní důraz se oslabuje až i ztrácí (XXX). Status constructus naznačuje logické podřazení, takže jmenný výraz v něm jest determinován buďto jiným výrazem jmenným – adnominal (15) – anebo jinou konstrukcí slovní nebo větní. Tvaroslovně se jeví status constructus v podstatě kmenem holým, status absolutus pak rozvinutým (cf zvláště 37.d-i: minace).

bæ̃n mæ̃læk ~ kralevic, princ
b^enē n^ebi'īm = prorokovci
ba'al ha-lāšōn ~ mistr jazyka > zaklínač Ek 10,11
'aḥad mimmænnū > jeden z nás G 3,22
m^eḳōm 'ašær jōsef 'asūr šām G 40,3 >> místo, v němž Josef vězněn byl K

a.-c. Jmenné r o d y jsou dva. Jména gramaticky prvorodá – jen převahou jsou „masculina“ – nemají tvaroslovného znaku. Druhorodá – stejně často typická abstrakta jako „feminina“ – přibírají kmenový afformativ –(y)t, z nichž se modifikuje v absolutu –at > -ā

bišenat šeš-me'ōt šānā G 7,11 בִּשְׁנַת שֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה

Logicky druhorodá a tudíž po pravidle i při prvorodých kmenech konstruována s druhorodým tvarem adjektiv nebo sloves jsou

α geografická jména a pojmy

β nástroje a (podvojně) údy

γ přírodní látky a zjevy.

α) *hall^elī 'alōhek šijjōn* Ps 147,12

hā'īr ha-g^edōlā Jona 4,11

β) *ḥæræb ḥaddā* Ps 57,5 *lāšōn 'aḥæræt* Jj 28,11

γ) *'æbæn 'aḥat* Jdc 9,5

rūaḥ tōbā Sira 30,15 *ha-r'ha-tōbā* Nj 9,20

s.28

d.-i. Jmenné p o č t y jsou tři. Jako tvaroslovný jednočet (singular) začasť označuje kolektivum e.g. *šō'n* = brav, tak mnohočet (plural) jest původně korporační, nikoli numerický, a stejně tak dvojčet (dual), užívaný téměř jen o stálých dvojicích a konstruovaný s mnohočtem adjektiv nebo sloves.

z^ekenīm = „staršovstvo“; *ḥajjīm* = život

'ābōt = otcovstvo, předci;

raglajim nohy

רגל (noha) *rægæl* < ragl > *r^egālīm* –krát

šālōš r^egālīm Num.22,28 = třikrát

jādajim rāfōt I 4,3: *'æšær jādōt lī ba-mæ̃læk* B' 19,43

Singular nemá tvaroslovného znaku.

Ostatní počty se utvářejí:

α) u druhorodých v obou stavech stupňováním afformativu –at > -āt > *ōt*

שָׁנָה *š^enat ha-jōbel* Lk 25,52 = léto milostivé

שָׁנֹת *š^enōt r^ešā'īm* Pv 10,27 = léta bezbožných

(mišmarat > mišmart >) *mišmæræt* : *mišmārōt*

משמרות α' 9,27: .23 משמרת

β) u prvorodých kmenovým afformativem –aj. Zatím, co v konstruktě se moduluje tento afformativ (korporativ) –aj > -ē, přibírá absolut t.zv. mimací další afformativ dualu –(i)m a pluralu –(ī)m

עֶדְיָי ha-jādajim *j^edē 'ešāv* G 27,22

אֲנִשֵּׁי סֵדוֹמָנִים *'anšē s^edom* = Sedomané :

: 'ajjē hā'ānāšīm G 19,4s א' האנשים

Týž affirmativ utváří po pravidle suffixaly druhorodých plurálů podle vzorce (13.g)

xyzaj > xōtaj

שִׁירָיו | שִׁירוֹתָיו

38.

a.-e. Z prvosemitských p á d ů (nominativ – u, genitiv –i, akkusativ –a) zachoval se jakožto příslovečné určení místa akkusativ směrový, jehož koncovka -a > -ā

po pravidle jest bez důrazu.

(ūbā') 'aššūr mi-mišrajim 'aššūrā Jj 19,23

הַבַּיְתָה (ha-)bájtā Ps 68,7 (G 24,32) = do domu

יָמָה jammā Još.16,8 = do moře

s.29

Nominální flexe.

39.

a.-b. Jmenné t ř í d y a v z o r y

A. prvorodých

1. s neproměnnými vokály (40)

שִׁיר גְּבוּר

2. s jedním proměnným vokálem

a. v paenultimě (41)

גְּדוּל חֻשְׁבוֹן זְכָרוֹן

b. v ultimě (42)

יָד עוֹלָם עֵץ אוֹנֵב

3. s dvěma proměnnými (43)

דְּבַר זָקֵן קָטָן לֵבָב

4. dvojkonsonantní v dosloví

a. mediae geminatae (ע"ע) (44)

רַב שָׁן עֵז

b. ultimae diversae – segolata (45)

מֶלֶךְ סֹפֵר אֵין מוֹת עֵין לְחַי

5. ultimae infirmae ('ל") (46)

מַחְנֵה

B. druhorodých – s affirmativem

6. –at a. u segolat (48)

מֶלֶכָּה סֹפְרָה חֻרְבָּה

b. u ostatních (47)

נִדְרָה בְּרֻכָּה | בְּרֻכָּה

7. –īt nebo –ūt (49)

מוֹאָבִית שְׂאֵרִית מְלָכּוֹת

8. –t jakožto druhorodá segolata (50)

מִשְׁמֶרֶת דָּלַת יָדְעַת בִּשְׁת נַחֲשַׁת מַצְבַּח

c.-h. Kvantitativně n e p r o m ě n n ý jest každý vokál (ad δ: subvokál)

α dlouhý původem

β krátký trvalým zavřením slabiky nebo jejím přivřením (ḥaṭefem)

γ před zrušenou geminací laryngaly nebo ר

δ slabičky mimo důraz s pahláskou nebo ḥaṭefem

α) קָם (odpůrce) kām < kám < kávam

עָד (svědek) 'ēd < 'avidu

β) מַלְאֵךְ (posel) mal'āk

מִדְבָּר (step) midbar

אֲלֻמָּה (snop) 'alummā

מַחְנֵה (ležení) mah'anē

γ) מְנַחֵם (těšitel) m^enaḥem < munahḥim

- מְבָרֵךְ (žehnatel) *m^ebārek* < mubarriku
 מְבֹרָךְ (požehnaný) *m^eborák* < muburraku
 δ) תְּפִלָּה (modlitba) *t^efillá* < typallátu
 אֶלְמָה (snop) *'alummá*

s.30

Třídy nominální (stavy)

(A)

1.	<i>šīr</i>	<i>šīr</i>	<i>šōkājim</i>	<i>šōkē</i>	<i>šīrīm</i>	<i>šīrē</i>
	<i>gibbōr</i>	<i>gibbōr</i>			<i>gibbōrīm</i>	<i>gibbōrē</i>
2.a	<i>gādōl</i>	<i>g^edōl</i>	<i>šebū'ājim</i>	<i>*š^ebū'ē</i>	<i>g^edōlīm</i>	<i>g^edōlē</i>
	<i>zikkārōn</i>	<i>zīkrōn</i>	[A1 < zykr(4.b)+ān etc]		² <i>ḥišš^ebōnōt</i>	
b	<i>jād</i>	<i>jād</i>	<i>jādājim</i>	<i>j^edē</i>	<i>jādōt</i>	<i>j^edōt</i>
	<i>'ōlām</i>	<i>*'ōlām</i>	<i>mīknāsājim</i>	<i>mīkn^esē</i>	<i>'ōlāmīm</i>	<i>'ōl^emē</i>
	<i>'ēš</i>	<i>'ēš</i>	<i>mōz^enājim</i>	<i>mōz^enē</i>	<i>'ešīm</i>	<i>'ašē</i>
	<i>'ōjēb</i>	<i>'ōjēb</i>			<i>'ōj^ebīm</i>	<i>'ōj^ebē</i>
3.	<i>dābār</i>	<i>d^ebār</i>	<i>kenāfājim</i>	<i>kanfē</i>	<i>d^ebārīm</i>	<i>dibrē</i>
	<i>zākēn</i>	<i>z^ekān</i>	<i>jerēkājim</i>	<i>*jarkē</i>	<i>z^ekēnīm</i>	<i>zīknē</i>
	<i>kaṭōn</i>	¹ <i>k^eṭōn</i>	<i>cetera de kaṭān (2.a.)</i>		<i>k^eṭannīm</i>	² <i>k^eṭannē</i>
	<i>lebāb</i>	<i>l^ebāb</i>	<i>cf lēb, libbī etc (4.a)</i>		<i>l^ebābīm</i>	² <i>'inn^ebē</i>
4.a	<i>rāb</i>	<i>rāb</i>	<i>'appājim</i>	<i>'appē</i>	<i>rabbīm</i>	<i>rabbē</i>
	<i>šēn</i>	<i>šēn šæn-</i>	<i>šinnājim</i>	<i>šinnē</i>	<i>ḥiššīm</i>	<i>ḥiššē</i>
	<i>'ōz</i>	<i>'ōz 'āz-</i>	<i>*karsullājim</i>	<i>*karsullē</i>	<i>ḥukḳī</i>	<i>ḥukḳē</i>
b	<i>mælæk</i>	<i>mælæk</i>	<i>ḳarnājim</i>	<i>ḳarnē</i>	<i>m^elākīm</i> מלכים	<i>malkē</i> מלכי
	<i>sēfæ</i> ⚭	<i>sēfær</i>	<i>birḳājim</i> ברכים	<i>birḳē</i> ברכי	<i>s^efārīm</i>	<i>sifrē</i>
	<i>'ōzæn</i>	<i>'ōzæn</i>	<i>'āznājim</i>	<i>'āznē</i>	<i>ḳ^adāšīm</i>	<i>ḳādšē</i>
	<i>māvæt</i>	<i>mōt</i>	<i>item tāvæk; cetera 4.a</i>		<i>*mōtīm</i>	<i>mōtē</i>
	<i>'ājin</i>	<i>'ēnājim</i>	<i>'ēnājim</i>	<i>'ēnē</i>	<i>'ajānōt</i>	<i>'ēnōt</i>
	<i>l^eḥī</i>	<i>l^eḥī</i>	<i>l^eḥājājim</i>	<i>l^eḥājē</i>	<i>g^edājīm</i>	<i>g^edājē</i>
5	<i>mišnæ</i> משנה	<i>mišnē</i> משנה	<i>maḥ^anājim</i>	<i>maḥ^anē</i> מחני	<i>mišnīm</i>	<i>mišnē</i> משני

B

6.a	<i>malkā</i> מלכה	<i>malkāt</i> מלכת	<i>jarkātājim</i> ירפתיים	<i>jark^etē</i> ירפתי	<i>m^elākōt</i> מלכות	<i>malkōt</i> מלכות
	<i>riḳmā</i>	<i>riḳmāt</i>	<i>riḳmatajīm</i>	<i>*riḳm^etē</i>	<i>r^eḳāmōt</i>	<i>riḳmōt</i>
	<i>ḥārbā</i>	<i>ḥārbāt</i>			<i>ḥ^arābōt</i>	<i>ḥārbōt</i>
b	<i>n^edābā</i>	<i>nīdbāt</i> נרבת	<i>s^efātājim</i>	<i>šiftē</i> שפתי	<i>n^edābōt</i>	<i>nīdbōt</i> נרבות
	<i>berākā</i>	<i>birkāt</i> (ברכת)			<i>berākōt</i>	<i>birkōt</i>
	<i>b^ereḳā</i>	<i>b^ereḳāt : nīblāt etc</i>			<i>b^ereḳōt</i>	<i>b^ereḳōt</i>
7.	<i>mō'ābīt</i>	<i>š^e'erīt : b^erīt ('"ל)</i>			<i>mō'ābijjōt</i>	

	<i>mō'abijǎ</i>	<i>malkūt</i> : 'ēdūt (ע"ד)			<i>malkujjōt</i>	
8.	<i>mišmæ̀ræt</i>	<i>mišmæ̀ræt</i>			<i>mišmārōt</i>	<i>mišm̄rōt</i>
	<i>dæ̀læt</i>	<i>dæ̀læt</i>	<i>d̄lātājim</i>	<i>dalfē</i> דלפי	<i>d̄lātōt</i>	<i>dalfōt</i> דלפו
	<i>jōdā'at</i>	<i>jōdā'at</i> < <i>jādi't</i>			<i>jōd̄'ōt</i>	<i>jōd̄'ōt</i>
	<i>n̄hōšæt</i>	<i>n̄hōšæt</i>	<i>n̄hūštājim</i>	<i>*n̄hūštē</i>	<i>gulgelōt</i>	<i>gulgelōt</i>
	<i>maššæ̀bæt</i>	<i>maššæ̀bæt</i>			<i>maššebōt</i>	<i>mašš̄bōt</i>
	<i>maššebā</i>	<i>mašš̄bāt</i> (Δ' 3,2ss)				

s.31

a suffixaly).

(A)

1.	<i>šīrī</i>	<i>šīr̄kā</i>	<i>šīr̄kām</i>	<i>šīrāj</i>	<i>šīr̄kām</i>
	<i>gibbōrī</i>	<i>gibbōr̄kā</i>	<i>gibbōr̄kām</i>	<i>gibbōraj</i>	<i>gibbōr̄kām</i>
2.a	<i>ḡdōlī</i>	<i>ḡdōl̄kā</i>	<i>ḡdōl̄kām</i>	<i>ḡdōlāj</i>	<i>ḡdōl̄kām</i>
	¹ <i>'iṣṣ̄bōne</i>				^a <i>dummēhām</i>
b	<i>jādī</i>	<i>jād̄kā</i>	<i>jād̄kām</i>	<i>jādāj</i>	<i>j̄dēkām</i>
	<i>'ōlāmō</i>	<i>mišpāt̄kā</i>	<i>mišpāt̄kām</i>	<i>mišpātaj</i>	<i>mišp̄t̄kām</i>
	<i>'eṣī</i>	<i>'eṣ̄kā</i>	<i>'eṣ̄kām</i>	<i>'eṣaj</i>	<i>'aṣ̄kām</i>
	<i>'ōj̄bī</i>	<i>'ōj̄b̄kā</i>	<i>'ōj̄b̄kām</i>	<i>'ōj̄bāj</i>	<i>'ōj̄b̄kām</i>
3.	<i>d̄bārī</i>	<i>d̄bār̄kā</i>	<i>d̄bār̄kām</i>	<i>d̄bāraj</i>	<i>dibr̄kām</i>
	<i>z̄kenī</i>	*	*	<i>z̄kenaj</i>	<i>ziḵn̄kām</i>
	¹ <i>ḵ̄tannām</i>				
	<i>l̄bābī</i>	<i>l̄bāb̄kā</i>	<i>l̄bāb̄kām</i> לבבכ	<i>l̄bābaj</i>	<i>libb̄kām</i> לבבכ
4.a	<i>rabbī</i>	<i>rabb̄kā</i>	<i>rabb̄kām</i>	<i>rabbaj</i>	<i>rabb̄kām</i>
	<i>ḥiṣṣī</i>		<i>šinn̄kām</i>	<i>šāraj</i>	<i>šār̄kām</i>
	<i>'āzzī 'uzzī</i>	<i>'āzz̄kā ḥāḵḵ̄</i> א	<i>'uzz̄kām</i>	<i>ḥuḵḵaj</i>	cf 2.a
b	<i>malkī</i> מלכי	<i>malk̄kā</i>	<i>malk̄kām</i> מלככ	<i>m̄lākaj</i>	<i>melk̄kām</i> מלככ
	<i>sifrī</i>	<i>sifr̄kā</i>	<i>sifr̄kām</i>	<i>s̄fāraj</i>	<i>sifr̄kām</i>
	<i>'āznī</i>	<i>'āzn̄kā</i>	<i>'āzn̄kām</i>	<i>ḵ̄dāšaj</i>	<i>ḵ̄dāš̄kām</i>
	<i>mōtī</i>	<i>tōk̄kā</i>	<i>tōk̄kām</i>	<i>mōtāv</i>	*
	<i>'ēnī</i>	<i>'ēn̄kā</i>	<i>'ēn̄kām</i>	<i>'ēnaj</i>	<i>'ēn̄kām</i>
	<i>gidjī</i>	<i>'ædj̄kā</i>	<i>gædj̄kām</i>	<i>ḥ̄lājēnū</i>	<i>ḡdēkām</i>
5.	<i>mišnaj</i> שני שני	<i>mišn̄kā</i> שני	<i>mišn̄kām</i> שני(כ)	<i>mišnaj</i> שני שני	<i>mišn̄kām</i> משנ(כ)

(B)

6.a	<i>malkâtî</i> מלכתי	<i>malkât^ekâ</i> מלכתך	<i>malkàtkĕm</i> מלכתכם	<i>malkōtaj</i>	<i>malkōtĕkæm</i> מלכותיכם
	<i>riḵmâtî</i>	<i>riḵmât^ekâ</i>	<i>riḵmatkĕm</i>	<i>riḵmōtaj</i>	<i>riḵmōtĕkæm</i>
	<i>ḥârbâtî</i>	<i>ḥârbât^ekâ</i>	<i>ḥârbatkĕm</i>	<i>ḥârbōtaj</i>	<i>ḥârbōtĕkæm</i>
b	<i>nidbâtî</i> נרבתי	<i>nidbât^ekâ</i> נרבתך	<i>nidbàtkĕm</i> נרבתכם	<i>nidbōtaj</i>	<i>nidbōtĕkæm</i> נרבותיכם
	<i>ga^arâtî</i>	<i>ga^arâtekâ</i>	<i>*ga^aratkĕm</i>	<i>*ga^arōtaj</i>	<i>*ga^arōtĕkæm</i>
	<i>n^ebelâtî</i>	<i>niblât^ekâ</i>	<i>*ḥæškàtkĕm</i>	<i>g^ederōtāv (: gidrōt)</i>	
7.	<i>b^erîtî</i>	<i>b^erît^ekâ</i>	<i>b^erît^ekæm</i>	<i>²š^eḥītōtām</i>	<i>²ḥ^anītōtĕhæm</i>
	<i>malkūtî</i>		<i>‘ēdūt^ekæm</i>	<i>‘ē^dvōtāv</i>	
8.	<i>mišmartî</i>	<i>mišmart^ekâ</i>	<i>mišmart^ekæm</i>	<i>mišm^erōtaj</i>	<i>mišm^erōtĕkæm</i>
	<i>daltî</i> דלתי	<i>¹d^elât^ekâ</i>	<i>dalt^ekæm</i>	<i>daltōtaj</i> דלתותי	<i>kaštōtĕhæm</i> קשתותיהם
	<i>jōda ‘tî</i>		<i>jōnaḳt^ekæm</i>	<i>jōn^eḳōtaj</i>	<i>‘igg^erōtĕkæm</i>
	<i>n^eḥâštî</i>	<i>n^eḥušteḳ</i>	<i>gulgâlt^ekæm</i>	<i>gulg^elōtaj</i>	<i>gulg^elōtĕkæm</i>
	<i>mašš abtâh</i> *			<i>mašš ebōtĕkâ</i>	<i>mašš ebōtām</i>

s.32

Verbální obměny kmene.

21.

Theoreticky má hebrejšтина tyto slovesné r o d y :

activum
reflexivum neutrum medium
passivum

Rod se vyznačuje obměnami vokalizmu kmenového nebo praeformativny kmene.

Aktivum utváří schema pa’Δl, při čemž o variaci druhého vokálu rozhoduje povaha kmene anebo tvaru – na př.(23.b.i):

·a· vyznačuje transitiva

·i· nebo ·u· intransitiva a neutra.

Passivum vykazuje sled pu’al, reflexivum předsádku na-, medium ta-.

a.

Hebrejské sloveso má obecně tyto ustálené k m e n y :

I. K a l (prostý) bez odstínění významu

II. N i f ‘ á l jako reflexiv (též reciproký) a posléze passiv prostého kmene

III. P i ‘ é l co aktivum intensivu

IV. P u ‘ á l co jeho passivum a

V. H i t p a ‘ é l co jeho medium, posléze i reflexivum (někdy reciproké)

V I . H i f ' í l jakožto aktivum kausativu a
 V I I . H á f ' á l co jeho passivum.

Jména kmenů - až na I. – jsou fonetická schemata, vytvořená ze vzorového kořene לעל = činění, s hotovým charakteristickým vokalizmem kmenů.

s.33
 b.-d.

I n t e n s i v vyjadřuje zhusta vedle úsilnosti (*dotřískal* שָׁבַר) nebo opětnosti děje (*procházel se* הִתְאַהֲלָה) i zapříčinění slovesného děje tak jako k a u s a t i v a to v obměnách

- (α) faktitivně
- (β) deflarativně
- (γ) aestimativně

לָמַד	<i>učil se</i>	:	<i>vyučil, naučil</i> (α)	לָמַד
			<i>světil</i> (α)	
קָדַשׁ	<i>svatý byl</i>	:	<i>za svaté prohlásil</i> (β)	קָדַשׁ
			<i>za svaté měl</i> (γ)	
צָדַק	<i>byl práv</i>	:	<i>uspravedlnil</i> (α)	הִצְדִּיק
			<i>ospravedlnil</i> (β)	

e.g.

Jen málo sloves má všech sedm kmenů živých v mluvě (ילד *vědomo*, ירע *rození*) naopak mnohdy je na př. kausativ shodného významu s kmenem prostým:

אָוַר
 הִאִיר *svítil*

s. 34

Verbální obměna tvaru.

20.

a. Původně mimo čas pojaté semitské sloveso (aorist – Ludwig 1889) má v hebrejštině u slovesa určeného (verbum finitum) dva slovesné s t a v y (Hornýánszky 1923), jež vyjadřují postup; nikoli dobu děje: (stadia)

Hotovost děje (faktuál) naznačuje affixal náměstkovou příponou, nehotovost či pohotovost děje (aktuál) ohlašuje praefixal náměstkovou předponou.

Z dosavadních názvu jsou 'perfectum', 'imperfectum' mýlivé, kdežto 'aorist' a 'nominál' (Bauer 1922) praejudikují historické jejich pořadí (cf 20,1). Hebrejšťina vyjadřuje tedy spíše tempo než tempus děje, přesněji, má vlastně pouze nomen agentis nebo actionis – už Knudrzon 1890 (G^oK '09 324) začal říkati 'fiens' místo 'imperfectum'.

	affixal	~	činil ty
Typy	praefixal	~	ty činit

b. Jak verbum finitum tak indefinitum má po několika slovesných z p ů s o b e c h .

h.-k. A f f i x a l má dva mody: affixal volný a spojkový (‘ affixal).

(i.) V o l n ý affixal (schema: p-‘-lawy) má funkci a význam příčestí minula (participium praeteriti), připouštěje tedy (často) jako v češtině i jmenné užití a k slovesnému užití vyžaduje určení subjektu.

<i>jābeš</i>	partic.act.	~	Sušil
	afl.3.m.s.		sušil (jest)
<i>jābaštī</i>	1.s.	~	sušil jsem

s.35

(k) Terminologicky a zvláště u stavů (tělesných) a sklonů (duševních) vyjadřuje affixal (jakožto faktuál) i přítomný výsledek děje:

<i>nišba ‘tī</i>	G 22,16	> přísáhl jsem (Kral.passim)
	Jrj 22,5	> přísahám
<i>jā ‘aštī</i>	Jj 14,24	> uložil jsem
	B 17,11	> radím
<i>‘āhabtā</i>	Ek 9,9	> zamiloval jsi
	Ps 45,8	> miluješ

(j) S p o j k o v ý affixal: vy-p-‘-lawý jakožto faktuál připojuje dovršení předchozího děje trvalé neb opakované, jehožto verbum finitum (nejčastěji præfixal) řídí jeho časový a modální význam, kdežto participium jej představuje obyčejně do sféry budoucna.

Usnadněna byla tato funkce „všeobecně praesentním významem starých neutrických perfekt“ (srov.k; K^eBergsträszer 14).

ja ‘azāb...vedābaḵ G 2,24

verlässt...und hängt an (Bauer, Leander)

opustí.....a přidržeti se bude Kral.= M 10,7

a připojí se Mt 19,5 Ef.5,31

ja ‘asə.....vāḥaj Jhe 20,11

obsequitur...vivit (Begrsträszer)

faciens.....vivet Vulgata

činil-li by.....živ by byl Kral.

jišlah...v^elāḵaḥtā G 24,7 : *lāḵāḥtā*

pošle...a vezmeš Kral.

ḵaḥ.....v^e‘āsaftā G 6,21

nabeř...a shromažď Kral.

kāl-ha-nāšūk.....verā ‘ā ‘ōtō vāḥaj Num.21,8

každý uštknutý...když pohledí na něj, živ bude Kral.

rā ‘ītī.....v^ešillamtī Δ ‘ 9,26

viděl jsem...a pomstím Kral.

s.36

c.-g. P r a e f i x a l má též dva mody: praefixal volný a spojkový (ʿ praefixal).

V o l n ý praefixal je nomen actionis kmene; označením subjektu vzniká verbum finitum, jež má trojí význam odlišený tvaroslovně.

(c) P l n ý praefixal (schema: xyp-ʿ-ly) s významem přechodníků přítomna (pc praesentis) respective jeho adjektiva, tedy jako v češtině pro všechny oblasti časové (e.g. nesa, nesoucí).

lō' ūkal lākūm G 31,35 > nemohu povstati K

lō' ūkal l'ēhimmāleṭ G 19,19 > nebudu moci ujíti K

lō' jūkal lir'ōt G 48,10 > nemohl viděti K

(g) Zvláště po částicích 'āt, (b^e)ṭæræm, 'ad má plný aktuál sklon k oblasti minula-ovšem:

ṭæræm tīr^e ūn Eo 9,30 > ουδετο εφοβησθε O'

ještě se nebudete báti?

haṭæræm tēda' Eo 10,7 > zda ještě nevíš? K

(d) K u s ý praefixal (schema: wyp-ʿ-ly) k označení (ne)žádoucnosti děje nebo činu (obyčejně 3.osob – dříve zvaný 'iussiv').

j^ehī'ōr G 1,3 > budiž světlo K :

:jihjā-lī...lebāb...jérā'...v^ejōkáh α' 12,18

sjednotí se mé srdce...popatřiž (Bůh) a tresci K

:lō' jōkīqḥ Jj 11,3 > nebude trestati K

(e) S p o r ý praefixal (schema: wyp-ʿ-ly) k naznačení úmyslu 1.osoby jakožto aktuál affektu (srov. 'aorist affektu' [Bauer] dříve 'kohortativ' [Bergsträsser] 'voluntativ' [Ungnad])

הקאק 'æḳ^e hā-jajin (1.s) > (nuže) naberu vína,

וּנְשַׁבְּנָה venišb^e'a (1.p) > a opojíme se Jj 56,12 K

(f) S p o j k o v ý praefixal: va-wýp-ʿ-ly jakožto aktuál připojuje pokračování děje základního u významu praeteritním a ve funkci normálního tempus narrans.

šāmaḥ...va-jǎgæl Ps 16,9

rozveselilo se...a zplésala K

s.37

1. Oba spojkové stavy se představují, permutují v souvislosti větné průměrem tak, že k affixalu se druží spojkový praefixal čili p e r m u t a t i v praefixalu¹ a naopak.²

Společným znakem jest čelné postavení ve větě³ a namnoze odlišné zdůraznění náměstkových prvků ve tvarech se spojkou (ʿ permutativum) a v prostých sledech spojkových (coniunctivum).

Jako problem slovesných tempora vůbec, tak ani tato nejsvízelnější partie tvarosloví a ovšem i větosloví není dosud vyřešena. Nejdále pronikl Hehn 1920 poukazem na funkci náměstkových prvků, ale jeho ʿ permutativum nebere zřetele na dějovou spojitost, která sice nejde tak daleko jak naznačuje starý mýlivý výraz ʿ consecutivum, ale není zase tak vnější, aby ji vystihlo označení chiasmu - ʿ

¹ (f) Ps: (j) Δ'

² (j) G 2

³ Nominalisace věty ruší permutaci: G 12,12 1,5

conversivum (Lambert 1893) – nebo polarity (Bergsträszer 1929 sequ.Meinhof 1912). Pružnější a tím i výstižnější je starší výraz téhož autora (Meinhof 1910) – Tauschbewegung.

n.-o. Instruktivy praefixalu kusého (optativ) a sporého (voluntativ) zastupuje v affixalu permutativ.¹ K těmto modům se druží také i m p e r a t i v ² u slovesných kmenů aktivních a reflexivních pro příkazy 2.osobám.

Zákazy nutno vyjádřiti buďto plným praefixalem s objektivní záporkou *lō'šb* nebo kusým se záporkou subjektivní *'al š*

lō'ta'ašē Eo 20,4 > neučiníš K

'al-ta'aš... 'ašē Jrj 39,12 > aniž čiň...nalož K

s.38

m. Způsoby slovesa neurčeného (infinity) jsou dva: infinitiv a participium – oba jakožto slovesná jménem tvarem i vazbou.

p.-s. I n f i n i t i v s k l o n n ý jakožto pravé nomen actionis utváří i v suffixaly a konstrukty tak jako v absoluty – proto je nevhodné označení 'inf.constructus'.

Naproti tomu připouští inf. z t r n u l ý (Stade) jen reakci verbální (akkusativní a praepositionální). Vystupuje pak

α před (řidčeji za) slovesem téhož kořene (figura etymologica) k označení jistoty nebo pronikavosti děje

β za slovesem (jiného kořene) k naznačení trvalosti event.současnosti děje

γ porůznu i náhražkou za verbum finitum a zvláště jakožto povel.

α) *tārōf toraf* G 44,28 > jistě roztrhán jest K

bārek 'abārækkā G 22,17 > požehnám velmi tobě

beraktā bārek Num.23,11 > ustavičně dobrořečíš K:

: *šim 'ū šāmōq* ' I 13,17 > poslouchejte pilně K

β) *va-j^emadd^edem...haškeb* B'8,2

a změřil je.....rozprostíraje K

va-ja'aš ken | hālōk Jj 20,8

i učinil tak a chodil K

γ) *zākōr 'æt-jōm ha-šabbāt* Eo 20,8

pomni na den sobotní K

'ākōl v^e'ēn l^ešāb 'ā Hag.1,6

jíte, ale nebýváte nasyceni K

t. P a r t i c i p i a kmenů aktivních a reflexivních mají zpravidla funkci a význam adjektiv přechodníkových, a to praesentních, ojedinele praeteritních.

bā' = veniens, venturus, nactus (příšlý)

Passivní participia jsou praeteritní a začasné tak jako reflexivní, zvláště Nif'al, odstínu gerundivního.

¹ (j) G 24

² (j) G 6

kātūb = napsaný
næhmåd = desiderandus, žádoucí.

s.39

Kmenové schema stavů.

(kmeny)	(stavy)	(vzor למד) 3.m.s.
Affixal		
I.	$p a ^{\Delta} l -$	למד
II.	$n a p ^{a} l -$	נלמד
III.	$p i ^{a} l -$	למד
IV.	$p u ^{a} l -$	למד
V.	$h i t p ^{al} -$	התלמד
VI.	$h a p ^{a} l -$	הלמד
VII.	$h u p ^{a} l -$	הלמד
Præfixal		
I.	$w a p ^{\nabla} l'$	למד
II.	$w i p p a ^{i} l'$	למד
III.	$w^e p a ^{il'}$	למד
IV.	$w^e p u ^{a} l'$	למד
V.	$w i t p a ^{al'}$	תלמד
VI.	$w a p ^{i} l'$	למד
VII.	$w u p ^{a} l'$	למד

ahntw etc značí konstanty
 $p ^{i} l'$ fase konsonantní
 $\Delta \nabla a i$ fase vokální

$w = 'j n t$ pro præfixaly všech kmenů
 $w = h$ pro imperativity a infinitivy II.V.-VII.

w = m pro participia III.-VII.

Konstanty podlehají nejvýše modulaci, fase také modifikaci (11).

U schematu jsou fokalisovány konstanty vzoru, fase pak na tabulce (46) po rodech (mediae a i u) a po třídách silného slovesa (22) taktéž pak u slabého slovesa (46 a 47). V závorce uveden je tam tvar alternativní, u Sof pasuk tvar pausální.

s. 40

Verbální flexe.

19.

a.-b. T r o j r a d i k á l n o s t hebrejštiny (II) se prosazuje nejsilněji u slovesa: pokud lze mluvit o 'původní' dvojkonzonantnosti, byla přizpůsobena soustavě. Kořeny více než trojradikální našly místo v kmenech speciálních (iterativ atp).

22.

(nota 1) O t ř í d ě n í pro flexi rozhoduje povaha a sled radikál, jichž pořadí naznačuje příslušný konsonant schematu פעל (21).

פ"י = (verbum) primae (radicalis) נ
ע"י = " mediae " י
ע"ע = " mediae " geminatae
ל"ם = " tertiae " diversae

Slovesa, jichž některá radikála podléhá změnám hláskoslovným (modifikaci), jsou slabá (infirma) naproti silným (firma) s pevnými konsonanty.

s.41

a. S i l n á slovesa kupí se v třídy:

1. orální (23.24.) כתב למד שמר

2. laryngální, včetně sloves פ"ר ע"ר s pobočkami

a. primae laryngalis a פ"ר (25)

אסר הרח חסר עבר רדף

b. mediae laryngalis a ע"ר (26)

מאן מהר שחר פעל ברך

c. tertiae laryngalis (27)

נשה שלח שמע

b. S l a b á slovesa liší se v třídy:

3. tertiae diversae (ל"ם) s pobočkami

a. פ"ן (28) נפל -s elisí : נתן (לקח) יננש

b. פ"א (29) - s elisí א - אבר אזל אחר אכל אמר אצל אבה אפה

c. ל"א (30) מצא

d. פ"וי (31) יחר יטב - dílem s elisí י :

ידע יחד ילד יסף יקע ירד ישב יצא

e. ע"וי (32) קום בין

f. ל"וי alias ל"ה (33) גלה

4. mediae geminatae (ע"ע) (34) סבב

5. duarum infirmarum (35) בוא ירא נכה

¹ etc pfl schematu I. wap'al

6. promiscue infirmarum

אהב אחז אסף אתה

s.42

Flexe subjektní.

20.u

Slovesným podmětem je nositel děje u slovesa určeného, označený prvky náměstkovými jakožto affixy nebo praefixy.

Tak se rozlišují tvary o s o b o u a pak i počtem a rodem slovesného subjektu.

P o č t y jsou u všech osob jen dva: jednočet a mnohočet; duálu nemá ani participium, ač je slovesným jménem.

R o d y se nerozlišují u 3.pl.affixalu a u prvních osob obou počtů a stavů.

23.a

Subjektvní náměstky vystupují u sloves zkráceny na prvky, jež pro všechny příslušné kmeny a rody se vyvinuly z prvosemitských v tyto základní (starosemitské) p ř í p o n y a p ř e d p o n y :

py'Δl-tī >	קַתְּבִי	1.s.	'y-p(y) '∇l-y	> אַתְּבִי
-tā	תְּבִי	2.m.s.	ty-	תְּבִי
-tī	תְּבִי	f.	ty-p(y) '∇l-ī-(na)	תְּבִי
-(a)	בְּ	3.m.s.	jy-p(y) '∇l-y	יְבִי
pý'Δl-áty	תְּבִי	f.	ty-	יְבִי
pý'Δl-nū	בְּ	1.p.	ny-	נְבִי
pý'Δl-tým	תְּבִי	2.m.p.	ty-p(y) '∇l-ū-(na)	תְּבִי
-týn(á)	תְּבִי	f.	ty-p(y) '∇l-nā	תְּבִי
pý'Δl-ū(ny)	בְּ	3.m.p.	jy-	ut 2.
		f.	ty-	

s.43

b.i. K a l mění (druhý) vokál kmenový podle slovesného rodu (21) tak, že a k t i v a transitivity mají ponejvíce A-affixal naproti U-praefixalu, intransitivní (a neutra) pak I- nebo U-affixal naproti A-praefixalu.

כתב - יכתב נתן - טתן
כבר - יכבר קטן - יקטן

Účinkem zákona Philippiho [1] se omezil tento rozdíl u k o n t e x t o v ý c h I-affixalů na 3.m.s. a porůznu zmizel i tam.

katab- > kâtabtī : kâtab : kâb^ebū : kâtabū!

kabid- > kâbadtī : kâbed : kâb^edū : kâbedū!

labiš- > lâbaštī : lâbaš : lâbeš!

Nj 9,29a:b : גל א-ש מעו - ש מעו

b.k. I m p e r a t i v a i n f i n i t i v (sklonný) u všech sloves mají kmenový vokál praefixalu. Infinitivní vazby č á s t i c o v é působí detrakci [b'] prvního kmenového vokálu. Jen 'ל se váže tak těsně (cf německé 'zu' s inf.), že vzniká elise, patrná z následující explosivy.

בכתב בכחב – לכתב

d. Přes 300 sz vět dochovalo s t a r é t v a r y plného p r a e f i x a l u v 2.f.s. jakož i v 2.a 3.m.p. u všech kmenů s příponou –ȳna > -ȳn > -īn/ūn a to s vokalisací ztlumenou (kontextovou), jindy zase plnozvukou (pausální).

ידברון יקֶשֶׁרׁוּן *jikṣsorūn* Rut 3,18 2,8 תִּדְבָּקִין *tidbāqīn*
 חֲדָבְקוֹן : תִּשְׁמְרוּן *tišmerūn* Dn 6,17 : 13,5 תִּדְבָּקִין!

s.44

e-f. P e r m u t a t i v p r a e f i x a l u vzniká tvarem kusým – tu a tam starým (plným) nebo sporým – jenž chrání vokál spojky zostřením svého násloví (s příslušnou [f] výjimkou u III. a IV.) anebo modulací před laryngalou praefixu 1.s.

יִכְתֹּב *va-jiktob* : *v^ejiktob* יִכְתֹּב
 וַיְדַבֵּר *va-j^edabber* : *va-t' va-dabber* etc

g. Permutativ a f f i x a l u moduluje vokál spojky buď redukcí před plným náslovím nebo údobou před pahláskou i retnicí v násloví

(55.b)

וְהָיָה...וַיִּפְקְדוּ *vehājā...ūfāq^edū* Dn 20,9
 וַיִּדְעוּתָם...וַיִּרְאוּתָם *vy-j^edá'atæm > vīda'tæm...ūr^e'ītæm* Eo 16,6s
 וַיִּדְעוּתָם...וַיִּרְאוּתָם

m.-o.r. I n t e n s i v y podržují (proti[f]) kmenové zostření také před pahláskou s řidkými výjimkami: *baḳḳ^ešū* A'28,7 בקשו

baḳ^ešū Jrj 5,1 בקשו

Zvláštností jsou kontextové tvary affixalu III. *dibbær, kibbæs, kippær* : *kittéb*

V. s druhým kmenovým –e- (metaplaste z III.) nepravidelnou střídou s normálním –a-

hitkatteb (: *hitkattab!*) vedle *hitkattab*

כתב – דבר

הכתב (הכתב) – התכתב :

Mimo to sykavky kořene se přemísťují metathesí s předrostkovým ה V. kmene za příslušné assimilace, kterou se přizpůsobuje emfatice ט nebo dentále ד zúplna.

שמר *jit-šammer > jištammer* Mk 6,16 ישתמר
 צדק *mit-šaddaḳ > miṣṭaddāḳ* G 44,16 מצטרק
 זכה *hit-zakkū > hizzakkū* Jj 1,16 הזכו
 טהר *mit-ṭaharīm > miṭṭah^arīm* Nj 13,22 מטהרים

s.45

p.c.q. K a u s a t i v y mají tyto zvláštnosti:

VI. α Důraz na otevřené paenultimě (před příponami –ā –ī –ū) s charakteristickým vokálem –ī- (metaplaste z třídy 'ע"ו"),

β který v kusém praefixalu ustupuje hláskoslovnému i > e v ultimě zavřené na rozdíl od plného praefixalu, jinak splynuvšího tvarově s kusým ve všech tvarech a kmenech silného slovesa.

- α) הלבישה G 27,16 *hilbīšā* : *nišb^erā* φ 34,21 נשברה
 אזכירה 45,18 *'azkīrā* : *'ašm^erā* 39,2 אשמרה
 תשביעו Još.23,7 *tašbī'ū* : *nišb^e'ū* 9,18 נשבעו
 וחצדקי Jhe 22,24 *va-taḥrībī* : *va-t^ešadd^eḳī* 16,51 וחצדקי
 β) ויקרב Lk 8,6 *va-jakrēb* : *jakrīb* 7,3 יקריב
 ויקרב 9,8 *vy-jikrab* ≅ *jikrab* 21,17 יקרב

VII. Præformativ i præfix uchoval původní vokál nepravidelnou střídou vedle modulace *u > ā*

המלך De 9,1 *hāmlak* : *huškab* Jhe 32,32 השכב

s.46

Třídy verbální: *verbum firmum*

	שֶׁלַח		שָׁאֵל	שָׁכַל	לָבַשׁ	לָכַד	לָמַד	I.
			יִשְׁכַּל	יִלְבַּשׁ	יִלְכֹּד	יִלְמַד		
	יִשְׁלַח		יִשְׁאֵל	יִאַסֵּף	יִאַסֵּף	יִחַזֵּק	יִחַסֵּר	
				יִעֲבֹד	יִחַמַּד			
				יִעֲבֹד	יִעֲבֹד		יִלְמַד	II.
יִשְׁלַח:	יִשְׁלַח				יִעֲבֹד	הִלְמִדְנָה	יִלְמַד	
	הִשְׁלִיחַ			הִעֲבִיד	הִעֲבִיד	הִלְמִדְתָּ	הִלְמִיד	VI.
	יִשְׁלִיחַ			יִעֲבִיד	יִעֲבִיד	תִּלְמִדְנָה	יִלְמִית	
			הִבְחִרוּ	הִעֲבֹד	הִעֲבֹד		הִלְמַד	VII.
				יִעֲבֹד	יִעֲבֹד		יִלְמַד	
שֶׁלַח:	שֶׁלַח	בִּרְךָ	מָהַר			לְמַדְתָּ	לָמַד	III.
יִשְׁלַח:	יִשְׁלַח	יִבְרַךְ	יִמְהַר			תִּלְמִדְנָה	יִלְמַד	
שֶׁלַח:		בִּרְךָ	רָחֵץ:				לָמַד	IV.
יִשְׁלַח:		יִבְרַךְ	יִרְחֵם			תִּלְמִדוֹ	יִלְמַד	
	הִשְׁתַּלַּח	הִתְבָּרַךְ		הִתְלַמְּדְתָּ	הִתְלַמְּד:	(הִתְלַמְּד)	הִתְלַמְּד	V.
	יִשְׁתַּלַּח	יִתְבָּרַךְ		הִתְלַמְּדְנָה	יִתְלַמְּד:	(יִתְלַמְּד)	יִתְלַמְּד	

verbum infirmum

I.

תִּאֲכַלְנָה	יֹאמְרוּ:	נִיאֲמַר	אֲכַל:	אֲמַר	אֲכַל	אֲמַר	אֲמַרְתָּ	פ"א
תִּלְדְּנָה	יִלְדְּ	אֲצַק	אֲיַנֵּק	אֲלַד	יִנֵּק	יִלְד	יִלְדְתָּ	פ"וי
תִּשְׁקֶנָה	יִקְמוּ	יִתֵּן	יִשַּׁק	אֲקַם	נִשַּׁק	נִקַּם	נִקְמַתָּ	פ"ן
תִּמְצַאנָה	יִמְצְאוּ			אֲמַצָּא	מְצָאָה	מְצָא	מְצַאתָּ	ל"א

						שנא	שנאת'	
תגלינה	יגל(י)	נישת	נאגל	אגלה	גלתה	גלה	גלית'	ל"וי
				(גליה)	(גלת)	גלו	(גליו)	
תקומינה	תקמנה	תבנה	אבין	אקום	קמה	קם בן	קמת'	ע"וי
	תאונה		(אאור)	אאור	אורה	אור	ארת'	
	תסבנה*	תקלנה	אקל	אסב	סבבה	סבב	סבות'	ע"ע
תסבינה		ניגל	אקל	אסב	סבה	סב	סבות'	

II.

	תגלונה		אגלך		גודעו	נולד	נולדת'	פ"וי
	תנקמנה	ינקם	(אנקם)	אנקם	נקמו	נקם	נקמת'	פ"ן
תמצאנה		ימצא	(*אמצא)	אמצא	נמצאו	נמצא	נמצאת'	ל"א
תגלינה	יגלו	ויגל	(אגלה)	אגלה	גגלתה	נגלה	נגלית'	ל"וי
					(נגליו)	נגלו	גגליו	
	תקמנה	יקום		אקום	נקומתם	נקום	נקומת'	ע"וי
	תסבנה	יסב	תסבי	(*אסב(א'))	נסב נסב	נסב	נסבות'	ע"ע
					נסבה נסבה	נסבה		

s.47

(affixaly a praefixaly).

III.

		ייסרנה				יסר		פ"וי
	תנקמנה	ינקם		אנקם	נקמו	נקם	נקמת'	פ"ן
תמצאנה	ימצאו	ימצא		אמצא	(מצא)	מצא	מצאת'	ל"א
תגלנה	יגלו	ויגל	יגלה	אגלה	גגלתה	נגלה	נגלית'	ל"וי
					קמקם		גליו	
	תקומנה	יקום	(אקמקם)	אקום	קמקם	קום	קומת'	ע"וי
	ונ'	חסובב	(אצפצף)	אסובב	(קלקל)	סובב (circuitt)		ע"ע
					הלל	סבב (mutavit)		

° mediae ē vel ī (passim)

IV.

			מיסד			יצרו:		פ"וי
	תנקמנה	ינקם		אנקם	נקמו	נקם	נקמת'	פ"ן
תמצאנה*	ימצאו	ימצא		אמאא	מצאו	מצא*	?	ל"א
תגלינה*	יגלו		יגלה	אגלה	גגלתה	שלה	גלית'	ל"וי
	תקומנה	יקום	(אקמקם)	אקום	(קמקם)	קום	קומת'	ע"וי

		ע"ע	עולל	הללה:	מהולל	(תשששעו:)	וג'		
--	--	-----	------	-------	-------	-----------	-----	--	--

V.

		פ"וי	התיצב	התנרע		יתיצב	יתיצבו		
		פ"ן	התנקם	(התנקם)	אתנקם	יתנקם	תתנקמה		
		ל"א	התמצא	(*התמצא)	*אתמצא	יתמצא	(יתמצא)	*תתמצאנה	
		ל"וי	התגלה	*התגלה	אתגלה	יתגלה	יתגלו	תתגלינה	
		ע"וי	קומם	(*קומם)	אתקומם	קומם	קוממה		
		ע"ע	התגולל	(מהמה)	אתגומם	הגולל	הגולל	וג'	

VI.

		פ"וי	הולדת'	הוליד	היניקו	אוליד	איניק	תולדנה	
		פ"ן	הקמת'	הקים	הקימו	אקים	נתקם	תקמנה	
		ל"א	המצאת'	המציא	המציאו	אמציא	נמצא	(וימצא)	תמצאנה
		ל"וי	הנלית'	הגלה	הגלתה	אגלה	ניגל	יגלו	תגלינה
			הגלינו	הגל(י)ו	(הגלה)		ניד	ויכו	
		ע"וי	הקימות'	הקים	(הקמת')	אקים	(נאקם)	תקמנה	תקימינה
		ע"ע	הסבות'	הסב(ס)	הסבה	אסב	(אסב)	תסבנה	תסבינה

VII.

		פ"וי	הולדת'	הולד	הולדה:	אולד	יוצר	תולדנה	
		פ"ן	הקמת'	הקם	הקמה	*אקם	קם	*תקמנה	
		ל"א	המצאת'	המצא	המצאה	*אמצא	רמצא	*תמצאנה	
		ל"וי	הנלית'	הגלה	הגלתה	*אגלה	תגלו	*תגלינה	
				הילו	(הגלה)				
		ע"וי	הוקמת'	הוקם	הוקמה	*אוקם	יוקם	תוקמנה	
		ע"ע	הוסבות'	הוסב	הוסבה	*אוסב	יוסב	*תוסבנה	*תוסבינה

24.

a.h. Slovesný předmět náměstkový (objektiv) – v české versi se jeví často doplňkem – označuje s výjimkou 3.osob objektivní suffix (13.a) jen jiné osoby než je tvar slovesný (subjektiv). Při totožnosti slovesného podmětu a předmětu nastupuje reflexivní nebo mediální kmen. Objektiv 2.pl. není doložen.

d.h. Ztrnulý infinitiv nepřijme objektivu, participium pak jen zřídka. Jinak připouští každé slovesné jméno (mimo passivní kmeny) jak objektivu tak vzláště possessivu.

b.c.d. Tvary objektivů a possessivů (13.e) jsou shodné až na 1.s, kde nastupuje plný tvar náměstkový 'inja (>'*anī*) v modifikaci y-'inja > ýnj > ýnī

(c) Před objektivu se modifikuje (?haplogicky) affixální dosloví 2.m.p. (f.nedoloženo) (-*tæm* < *tumū* > -*tū*

præfixální pak 2. a 3.f.p. místo přibrání -*nā* se vrací k původní plurální koncovce -*ū*

Pokud slovesný tvar nekončí dlouhým vokálem přistupují zápony k pouhému kmeni s jeho někdejší dozvučím.

g. Pomlkové tvary s konsonantním doslovím zachovaly z doby amarnské (XIV.stol. – i potom ještě běžné v akkadštině a v arabštině) praefixal a imperativ energie vyznačené affirmativem -'an assimilovaným souhláscí suffixa -i-'an-xy > ánxy > áxxy (-ányy)

s.49

(b.-d.)	lakadá-nī	>	<i>l^ekādánī</i>	=	lapil mne	לכרני
	jalku	>	<i>jilk^edénī</i>	=	lapá mne	ילכרני
	lakadá-kā	>	<i>l^ekād^ekā</i>	=	lapil tebe	לכרך
	jalkūdi-kā	>	<i>jilkādkā</i>	=	lapá tebe	ילכרך
	labišá-nī	>	<i>l^ebašánī</i>	=	oděl mne	לבשני
	jalbaší-nī	>	<i>jilbāšénī</i>	=	odívá mne*	ילבשני
	labišá-kā	>	<i>l^ebešækā!</i>	=	oděl tebe	לבשך
	labišý-ki	>	<i>l^ebešék</i>	=	" " f.	לבשך
	lakada-hū	>	<i>l^ekādāhū!</i>	=	lapil ho	לכרהו
			<i>lekādō</i>			לכרו
	lakadáta-nū	>	<i>l^ekādātnū</i>	=	lapila nás	לכרתנו
	labišáta-hā	>	<i>l^ebešátta</i>	=	oděla ji	לבשתה
	labišáta-hym>		<i>l^ebešátam</i>	=	" je	לבשתם
	labišū-nī	>	<i>l^ebešūnī</i>	=	oděli mne	לבשוני
	lakadtū-hū	>	<i>l^ekadtūhū</i>	=	lapli jste ho	לכרתוהו
	talkudū-hā	>	<i>tilk^edūhā</i>	=	lapáte ji**	תלכרתה
	jalkudū-hym>		<i>jilk^edūm</i>	=	lapají je	ילכרום

*= odívá se mnou I 29,14 – o Duchu α'12,18 etc

** 2.c. i 3.f.p.

(g.)	tašmurán-kā	>	<i>tišm^erækkā!</i>	Pv 4,6	תשמרך
	'albaşán-hā	>	<i>'ælbāšænnā!</i>	C 5,3	אלבשנה

Distinguenda:

lākádnū : lākdénū : lākdænnū : l^ekádánū : d^ebārénū : l^ebāšénū : l^ebešánū

f. Charakteristická kmenová samohláska VI.kmene (23.c) vzniká před objektivy imperativu i praefixalu kusého a spojkového také do tvarů se zavřenou ultimou, takže rozdíl s plným praefixalem i tu mizí docela:

הַרְחֵק	<i>harḥeḳ</i>	Pv 5,8	: 11,14	<i>harḥīḳéhū</i>	הַרְחִיקָהוּ
הַרְחֵק:	<i>harḥaḳ!</i>	I 13,21			
וַיַּלְבֵּשׁ	<i>va-jalbeš</i>	G 41,42	: 3,21	<i>-jalbīšem</i>	וַיַּלְבִּישֶׁם

s.50

Prvouka větosloví.

57.

h. S t u p ň o v á n í a d j e k t i v jest větoslovné, nikoli tvaroslovné. Adjektiva tvaru *'akzāb* = prolhaný = lhavější (než lhář) ovšem připomínají arabský elativ.

Komparativ vyplývá zhusta jen ze souvislosti, nebo je naznačen u comparanda předložkou *min-šem ha-g^edolā le'ā v^ešem ha-ḳ^eṭannā rāḥel* jméno starší L. a jméno mladší R. G 29,16 K

v^edāvīd hū' ha-ḳāṭān ūš^elōšā ha-g^edōlīm

ale D. byl nejmladší a tak..tři..starší A'17,14 K

^aḥī kāleb ha-ḳāṭān ūš^elōšā ha-g^edōlīm

bratr Kalebův mladší Jdc 1,13 K

ḳāṭon mehākīl > (oltář) menší, než aby pojal
malý, aniž..Γ'8,64 K

ḳāṭontī mi-kol ha-ḥ^asādīm 11
menší jsem všech milosrdenství G 32, 10 K

Superlativ rovněž se podává z větního smyslu pokud není v hebrejštině nahrazen repeticí nebo adnominální konstrukcí výraů totožných (exklusiv) anebo stejných kořenů či významů.

'ōd šā'ar ha- ḳāṭān > ještě zůstává nejmladší (z osmi) A' 16,11 K

mi-dōr | dōr = do nejdalších pokolení Eo 17,16

> píseň nejpřednější z písní K das herrlichste Lied (Kautzsch)

šīr ha-šīrīm

= píseň nejpísňovatější, Píseň (κατ' ἐξοχήν) C 1,1

^alōhē ḥā ^alōhīm va- ^adōnē ḥā ^adōnīm cf *bēl bēlī*

Bůh bohů a Pán pánů Dn 10,17 K (Kautzsch)

= (naprosto) Božstvo a (naprosto) Panstvo

šabbat šabbātīm > sobota odpočínutí K unbedingtter Ruhetag Eo 31,15

ḥošæk ^afelā = tma tmoucí > tma přehustá 10,22 K

Funkci ad sensum vyznačuje u obou stupňů také determinace členem nebo suffixem.

b^enō ha-ḳāṭān > syn jeho mladší K: nejmladší (Kautzsch) G 9,24

k^eton bānāv > nejmladšího z synů jeho β'21,17 K

s. 51

j. S l o v e s n é (verbální) věty mají výrokem sloveso určené (finitum), jež po pravidle stojí před podmětem a předmětem v čele věty, nemá-li býti zdůrazněn jiný moment než pokročení děje novým faktem, jak mu dává obecně výraz každá slovesná věta.

va-j^edabber 'alōhīm 'et kāl-ha-d^ebārīm hā'ellā

I mluvil Bůh všechna slova tato Eo 20,1 K

'el 'alōhīm jhvh dibbær

Bůh silný, Bůh Hospodin mluvil Ps 50,1 K

rabbat š^erārūnī > velice sužovali mne 129,1 K

k.-m. J m e n n é (nominální) věty s podmětem v čele – pokud nezdůrazňují výrok – zjišťují stav či skutečnost, plynoucí z děje nebo jej připravující.

J e d n o d u c h é mají výrok povahy jmenné včetně adverbijí a praepositionálů, s l o ž e n é pak mají výrokem větu verbální nebo nominální.

jhvh rō'ī > Hospodin jest můj pastýř Ps 23,1 K

'elī 'attā > Bůh můj jsi ty Ps 63,2 K

jhvh b^ehēkal kādšō > H. jest v chrámě svatosti:

: *j'ba-šāmajim kis'ō* > trůn H. v nebi jest 11,4 K

j'šaddīk jibhān > H. zkušuje spravedlivého 5 K

n. S o u v ě t í v hebrejštině často se obejde bez podřadných spojek, tak zvláště předvěti kondicionální.

mišvōtā^{kā}.. 'ašær ja 'ašæ 'ādām v^ehājā bāhæm

příkázání tvých...v nichžto, činil-li by je člověk, byl by živ Nj 9,29 K

s. 52

NÁVOD K ANALYSI.

Ú č e l e m tvaroslovné analýze jest dospěti k významu kteréhokoli slova zjištěním jeho tvaru slovníkového (lexikálního). U sloves to je napořád kořen, u jmenných částek řeči absolut sing. – někdy i jména jsou řaděna dle kořenů, jež ostatně nutno míti na zřeteli vždycky, máme-li bezpečně usuzovati o možnostech z nichž povstal daný tvar.

V ý c h o d i s k e m jest předpoklad, že v určovaném slově tkví jeho tříkonsonantní kořen (II.) Přespočetné souhlásky (písmena) mají tedy funkci větoslovnou, tvaroslovnou nebo kmenoslovnou. Proto nutno zjistiti je odlišením od kořene a to i tenkrát, má-li dané slovo jen tři nebo dokonce dvě písmena. Hláskoslovné možnosti při zjištění kořene nebo doplnění zaniklých radikál jest k posledu zkontrolovati slovníkem.

Obecný vzorec plné soustavy slovní:

n-xy-wy-qy-3ry-qy-wy-xy-cy

kdež r značí radikálu

q præformativ nebo affirmativ kmenotvorný

- w praefixa nebo affixa tvaroslovná
- x jiné augmenty, zvláště větoslovné, e.g. ן 'enetgicum' (24.g), přípona – *á* (20.e)
- c suffixa náměstková (zápony)
- n proklitika (předložky, spojky).

Všecky augmenty kořene kromě proklitik mohou se vyskytnouti jen po jednom, ale - vyjma suffix – současně před i za kořenem; po pravidle však se vyskytuje buď jen praeformativ resp. prefix anebo jen afformativ resp. affix.

P o s t u p analýzy jde od možností nejkrajnějších součástí slova na jeho konci, poněvadž tam se vyskytují nejčastější, nejtypičtější a jednoznačně augmenty (zápony); pak již snadněji určíme, je-li na začátku slova možná augmentace větoslovná, zvláště předložková. Nato pokračujeme po možnostech praefix resp. affix a konečně praeformativů resp. afformativů. Objevíme-li praefix, nehledáme zatím affixa (a naopak), jdouce hned po dalším, posledním vnějším augmentu slova. Vnitřní augmentace kořene před samým affixem nebo po praefixu ukazuje potom leda jeho kmenové obměny.

בְּהִיבֵל	præpositional 'ב	statu constr.subst.	הִיבֵל
קָדְשׁוֹ	suffixal 3.m.s. ss°	kmene	קָדַשׁ > קָדְשׁוֹ
בְּשָׂמַיִם	designovaný ppl 'ב	ss°	שָׂמַיִם
יִבְחֶן	praefixal 3.m.s.!	kmene	בָּחַן kořene
מְצִוְתֵיהֶם	sfl 2.m.s. plurálu ss	<i>mišvã</i>	kořene
בָּהֶם	ppl 'ב	náměstky	3.m.p.
נִתְּנָה	permutativ afl 3.m.s.	kmene	בָּחַן kořene

° = substantiva

s.53

U k a z a t e l

BL '24 ('33)

§1	I	pag.1
2-3	X.XI	5
4	a c IV	2
	a b V.VI	3
	d IV	4
5	a b /v.tabulky/	6
	c (c d) XII	7
6	a e /v.tabulky/	6
	b XXI	10
	c XV	8
	XX	9
	d VII.VIII	4
	e IX	4
	XVIII	9
	(g) XVII	9
7	a XXIV	11
	c-d e XIX.XVIII	9
	g XXV	11
	h-i XXVI.XXVII	12
	i-l (i-m) XXVIII-XXX	13
8	XXII	10
9	XXIII	11

10	a-c	XXVI	12
	d-e	XXVII	12
11		/hláskosloví/	14
12			17
13	a		17
	c e	(c f)	18
	g h	(h i)	18
		(d g i)	
	d i	(e j)	19
14	a c d	(a d e)	19
15	a b j		
16	a b c	(a b d)	20
17	a b c		
18	b d		21
19			40
20	a b h i	(a b i j)	34
	c-g	(c-h)	36
	j k	(k-m)	35
	l n o	(n p-q)	37
	m p-t	(o s-w)	38
	u (x)		42
21	a		32
	b-g		33
22	nota l		40
	a b		41
23	a		42
	b d i k	(b e i n)	43
	e-g m-o r		
		(f g j q s t)	44
	p c q	(u d v)	45
24	a-d	(a b e f)	48
	g h	(c j)	
36		/kmenosloví/	16
37	a-c j-n	(j-q)	27
	d-i		28
38	a-e	(a-f)	
39			29
51			26
52			25
53			21
54	a-g	i-m	22
	h n-q		23
55	a-j	k (l)	24
56			24
57	h	(i)	50
	j-m	(k-n)	51

Tabulky:

Písmena a značky	6
Přehled vokalizmu	15

Kmenosloví	16	
Třídy nominální		30
Schema stavů		39
Flexe subjektí		42
Třídy verbální		46